

SLOVENSKÝ JAZYK A KOMUNIKÁCIA
Úlohy a cvičenia
pre 1. a 2. ročník stredných škôl

Metodická príručka
k zbierke pracovných listov

Copyright © Mgr. Katarína Weissová 2010
© Vydavateľstvo Príroda, s. r. o., Bratislava 2010
Všetky práva vyhradené.

Posúdili: PaedDr. Renáta Somorová
Mgr. Eva Mordavská

ISBN 978-80-07-01836-5

OBSAH

1	Úvod do štúdia	5
2	Racionálne plánovanie času	6
3	Pramene, práca v knižnici	7
4	Práca s informáciami	9
5	Zvuková rovina jazyka	13
5.1	Fonetika a fonológia – základné pojmy	13
5.2	Ortoepia – spisovná výslovnosť	16
5.3	Prozodické vlastnosti reči	18
6	Lexikálna rovina jazyka	19
6.1	Členenie slovnej zásoby – schémy	19
6.2	Tvorenie slov	20
6.3	Frazeológia	21
7	Morfologická rovina jazyka.....	23
7.1	Ohybné slovné druhy.....	23
7.2	Číslovky.....	25
8	Syntaktická rovina jazyka	26
8.1	Rozbor vety	26
8.2	Vetné členy a vetné sklady.....	30
8.3	Nadvetná/textová syntax	32
9	Čítanie textu s porozumením.....	33
9.1	Čítanie s porozumením súvislého umeleckého textu	33
9.2	Čítanie s porozumením súvislého vecného textu – reklama	34
9.3	Čítanie s porozumením nesúvislého textu – formulár	35
9.4	Čítanie s porozumením nesúvislého textu – graf a tabuľka	37
10	Komunikácia	38
10.1	Neverbálna komunikácia – mimika a očný kontakt	38
10.2	Neverbálna komunikácia – gestikulácia	39
10.3	Neverbálna komunikácia – proxemika a posturoológia	41
10.4	Asertívna komunikácia	42
10.5	Asertívne komunikačné techniky	42
11	Administratívny štýl.....	45
11.1	Žiadosť o prijatie do zamestnania.....	45
11.2	Motivačný list	45
12	Organizačné formy a metódy práce.....	47
13	Zoznam použitej literatúry	63

ÚVOD

Vážení čitatelia!

Dostala sa vám do rúk Metodická príručka k zbierke pracovných listov zo slovenského jazyka a komunikácie pre 1. a 2. ročník stredných škôl. Metodické pokyny, ktoré sú uvedené v tejto príručke, priamo súvisia s jednotlivými pracovnými listami zbierky.

Metodická príručka obsahuje metodické postupy, ktoré majú jednotnú formu a pokyny pre prácu so všetkými pracovnými listami zbierky. Každý popis začína uvedením hlavného cieľa, prípadne i špecifických cieľov, nasleduje rozpis organizačných foriem a metód práce, časová dotácia, eventuálne pomôcky. Ďalej je v metodickom popise stanovený postup práce pri riešení jednotlivých úloh konkrétneho pracovného listu. V závere je uvedené riešenie komplikovanejších úloh.

Základom práce s pracovnými listami sú moderné, inovatívne metódy práce, ktoré smerujú k tomu, aby bolo učenie zaujímavé a efektívne nielen pre žiakov, ale aj pre pedagóga. Preto sa v poslednej kapitole nachádza podrobný opis organizačných foriem a metód práce, ktoré sa najčastejšie využívajú pri práci s pracovnými listami.

Verím, že vám táto Metodická príručka pomôže jednoduchšie a efektívnejšie pracovať s pracovnými listami.

Katarína Weissová

1 ÚVOD DO ŠTÚDIA

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia efektívnejšie sa pripravovať na vyučovací proces.

Špecifické ciele

- Žiaci si uvedomia, že dodržiavaním stanovených zásad efektívneho učenia sa budú môcť ľahšie, rýchlejšie a efektívnejšie učiť.
- Žiaci porovnajú svoje poznatky s novozískanými informáciami.
- Prostredníctvom riešenia pamäťových a logických hier si precvičia logické myslenie a svoje afektívne schopnosti.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca,• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie,• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• brainstorming,• selektovacie cvičenia,• práca s textom,• logické a pamäťové hry
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

Vyučovacia hodina sa začína riadeným rozhovorom so žiakmi o tom, aké majú zvyky pri učení – kedy sa učia, v akých podmienkach, pri akom osvetlení a pod. Pomocou brainstormingu môžu žiaci navrhovať rôzne riešenia na zlepšenie podmienok pri učení. Návrhy učiteľ zapisuje na tabuľu.

Žiaci pracujú s **pracovným listom**. **1. úloha:** Žiaci majú žiaci k dispozícii niekoľko tvrdení. Ich úlohou je selektovať tvrdenia so zásadami, ktoré by im mohli pomôcť zefektívniť vlastný učebný proces. Tu je niekoľko praktických rád:

Zásady efektívneho učenia sa

1. Učiť sa ráno – mozog si zapamätá najviac informácií.
2. Učiť sa maximálne dvadsať minút, potom si urobiť krátku prestávku.
3. Prvé opakovanie – po dvoch hodinách.
Druhé opakovanie – v ten istý deň večer.
Tretie opakovanie – po dvoch dňoch.
4. Nájsť zmysel v údajoch, ktoré si chceme zapamätať.
Vytvoriť si k informáciám príslušné predstavy.

Hneď, ako žiaci vyriešia túto úlohu, spoločne s učiteľom diskutujú o správnych riešeniach, prípadne navrhujú ďalšie možnosti zefektívnenia procesu učenia.

2. úloha: Svoje znalosti o efektívnom učení si žiaci môžu overiť v nasledujúcej práci s textom. Ich úlohou je podčiarkovať slová, ktoré sú pre nich kľúčové. Po skončení práce nasleduje opäť diskusia s učiteľom.

3. a 4. úloha: Žiaci si v nich precvičia svoju pamäť a logické myslenie. Budú individuálne riešiť pripravené logické a pamäťové hry, ktoré aktivizujú ich myslenie. Svoje riešenia si porovnajú so spolužiakom.

5. úloha: Slúži na porovnanie zabehnutého učebného štýlu žiakov s novonadobudnutými poznatkami. Žiaci môžu sami posúdiť, nakoľko budú pre nich nové informácie užitočné a či ich budú aj uplatňovať v praxi.

Formy práce:

- individuálna: úlohy č. 2, 3, 4, 5
- párová práca, kooperatívne vyučovanie: úloha č. 1.
- frontálne vyučovanie: konfrontácia riešení jednotlivých úloh, úlohy realizované prostredníctvom brainstormingu a riadenej diskusie

2 RACIONÁLNE PLÁNOVANIE ČASU

Hlavný cieľ

- Žiaci sa oboznámia s možnosťami efektívneho a racionálneho plánovania času.

Špecifické ciele

- Žiaci sa naučia plánovať svoj čas, prakticky zrealizujú naplánované úlohy.
- Žiaci sa naučia hospodárnejšie narábať s časom.
- Žiaci si uvedomia, že racionálnym plánovaním času si môžu lepšie zorganizovať priebeh dňa.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • brainstorming, • práca s tabuľkami • práca s PC
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 1 vyučovacia hodina
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none"> • počítače

Metodický postup

Vyučovacia hodina sa začína riadeným rozhovorom so žiakmi o tom, aké majú zvyky pri učení – kedy sa učia, kedy majú voľno a čas na svoje záľuby a pod. Pomocou brainstormingu môžu žiaci navrhovať rôzne riešenia na racionálnejšie plánovanie svojich činností. Žiaci pracujú s **pracovným listom**. Efektívne je mať k dispozícii počítače a vyplňať tabuľky priamo v Exceli alebo vo Worde. Ak nie je výpočtová technika k dispozícii, učiteľ prefotí pracovný list pre všetkých žiakov.

1. úloha: Je venovaná racionálnemu plánovaniu času. Žiaci si môžu naplánovať činnosti na jeden deň alebo na celý týždeň. Ich úlohou bude pokúsiť sa prežiť jeden deň tak, ako si ho naplánovali. Dôležité je vrátiť sa na nasledujúcej hodine k tejto úlohe a porozprávať sa so žiakmi o tom, či sa im podarilo splniť všetky naplánované úlohy; ak nie, aké prekážky im stáli v ceste (subjektívne/objektívne príčiny) a pod.

2. úloha: Žiaci si napíšu svoj osobný plán činností a rozvoja. Zaznačia si krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele.

3. úloha: Žiaci si vytvoria niekoľko grafov, ktoré budú zodpovedať ich fyzickej, resp. psychickej aktivite. Vyhodnotením údajov zistia, kedy sú najvitálnejší, resp. aký čas by mali využiť na učenie.

Forma práce: Všetky úlohy je vhodné realizovať formou **individuálnej práce**.

3 PRAMENE, PRÁCA V KNIŽNICI

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia orientovať v knižnici a správne zapisovať bibliografický záznam.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s cenným zdrojom získavania informácií – s knižnicou, t. j.
 - s typmi knižníc,
 - s výpožičným knižničným systémom na Slovensku,
 - s možnosťami efektívneho vyhľadávania knižných titulov, publikácií a pod.,
 - so správnou formou bibliografického záznamu.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• vyučovanie realizované priamo v knižnici
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• brainstorming• prednáška• beseda v knižnici• aktívne vyhľadávanie informácií
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Učiteľ zabezpečí možnosť odučiť nasledujúce 2 vyučovacie hodiny priamo v knižnici.

Pred začiatkom besedy v knižnici sa učiteľ pomocou riadeného rozhovoru porozpráva so žiakmi o tom, čo vedia o knižniciach a knižničnom výpožičnom systéme, prečo je výhodné navštevovať knižnice a pod. (napr. pomocou brainstormingu).

Následne učiteľ rozdá žiakom pracovné listy a upozorní ich na úlohy, ktoré majú vypracovať počas prednášky a besedy.

Prednášku a besedu vedie pani knihovníčka alebo priamo učiteľ, a týka sa nasledujúcich tém:

- typy knižníc na Slovensku,
- služby, ktoré ponúkajú knižnice,
- knižničný výpožičný systém,
- registre (menné a vecné),
- katalógy a katalogizačné lístky,
- citácia (presná, voľná a parafrázovaná)
- bibliografický záznam.

Po besede učiteľ nechá žiakom čas 10, aby si vypracovali úlohy uvedené v pracovnom liste (prvú stranu pracovného listu až po vzorové príklady bibliografického záznamu) a aby sa oboznámili s nedovolenými spôsobmi preberania informácií (plagiát, kompilát) a našťudovali si rozdiel medzi citátom a parafrázou. Po danom čase sa učiteľ porozpráva so žiakmi o tom, či správne pochopili uvedené pojmy.

Po tejto prípravnej fáze zavedie p. knihovníčka žiakov do **čítárne**, kde budú žiaci aktívne vyhľadávať informácie. Žiaci sa rozdelia do 3-členných skupín. Každé skupine učiteľ zadá úlohu vyhľadať 3 knižné publikácie, ktoré sa týkajú istej tematickej oblasti. Tieto úlohy môže mať učiteľ pripravené pre jednotlivé skupiny ústne alebo písomne. Napríklad:

1. Žiaci, vytvorte trojčlenné skupiny. Nájdite 3 publikácie týkajúce sa histórie rodiny. Hľadajte v oblastiach: všeobecnosti, filozofia, spoločenské vedy, jazykoveda a literárna veda alebo umenie. Musíte nájsť 3 rôzne publikácie. Každý z trojice si zaznačí 1 citát z nájdenej publikácie, ako aj skrátенý a presný bibliografický záznam. Každý člen skupiny bude mať teda zaznačený iný bibliografický záznam – z inej publikácie.
2. Žiaci, vytvorte trojčlenné skupiny. Nájdite 3 publikácie týkajúce sa antickej – rímskej literatúry (patria sem napr. autori: Plautus, Cicero, Horatius, Ovidius, Vergilius). Hľadajte v oblastiach: všeobecnosti, filozofia, spoločenské vedy, jazykoveda a literárna veda alebo umenie. Musíte nájsť 3 rôzne publikácie. Každý z trojice si zaznačí 1 citát z nájdenej publikácie a skrátенý a presný bibliografický záznam. Každý člen skupiny bude mať teda zaznačený iný bibliografický záznam – z inej publikácie.
3. Žiaci, vytvorte trojčlenné skupiny. Nájdite 3 publikácie týkajúce sa antickej – gréckej literatúry (patria sem napr. autori: Homér, Ezop, Anakreon, Sapfo, Aischylos, Sofokles, Euripides). Hľadajte v oblastiach: všeobecnosti, filozofia, spoločenské vedy, jazykoveda a literárna veda alebo umenie. Musíte nájsť 3 rôzne publikácie. Každý z trojice si zaznačí 1 citát z nájdenej publikácie a skrátенý a presný bibliografický záznam. Každý člen skupiny bude mať teda zaznačený iný bibliografický záznam – z inej publikácie.

Učiteľ musí žiakov upozorniť na to, aby dávali pozor na presné značenie bibliografického záznamu (veľké a malé písmená, interpunkcia). V pracovných listoch majú uvedené vzorové príklady, podľa ktorých musia zapísať bibliografický záznam z nájdenej knihy.

Obsah prednášky a predmet besedy

Ideálne je, ak prednášku vedie kvalifikovaná pani knihovníčka. Ak by však chcel prednášku či besedu viesť sám učiteľ, je potrebné sprostredkovať žiakom nasledujúce informácie:

Knižnice

1. verejné: obecné, mestské, regionálne, krajské,
2. poloverejné,
3. špeciálne – napr. vedecké, univerzitné a pod.

Knižnice ponúkajú tieto **služby**: výpožičná služba – absenčná a prezenčná, rešeršná služba, medziknižničná výpožičná služba, reprografické služby a pod.

Do **knižničného fondu** patria:

- a) periodiká, audiovizuálne dokumenty, hudobniny, mapy, plagáty, elektronické dokumenty a pod.,
- b) krásna literatúra – poézia, próza, dramatické diela,
- c) odborná literatúra.

Delenie katalógov – 1. menné – autorské a názvové,

2. vecné,
3. služobné,
4. používateľské,
5. podľa typu dokumentu: katalóg hudobnín, kníh, periodík a pod.,
6. podľa komplexnosti: úplné, čiastočné, súborné.

- A. Tradičné katalógy – ručne spracované na katalógových lístkoch,
- B. automatizované katalógy,
- C. on-line katalógy.

Medzinárodné desiatinné triedenie – MDT má 9 tried, pričom 4. trieda je vynechaná:

- 0 – všeobecnosti
- 1 – filozofia
- 2 – náboženstvo, ateizmus
- 3 – spoločenské vedy
- 4 – neobsadená
- 5 – matematika, prírodné vedy
- 6 – aplikované vedy, medicína, technika
- 7 – umenie, hry, šport
- 8 – jazykoveda a literárna veda
- 9 – zemepis, geografia, biografia, dejiny

4 PRÁCA S INFORMÁCIAMI

Hlavný cieľ

Žiaci:

- sa oboznámia s rôznymi zdrojmi informácií,
- naučia sa efektívne spracovávať informácie,
- budú vedieť systematicky zaznamenávať a uchovávať informácie.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• brainstorming• INSERT• práca s pojmové mapovanie• recipročné vyučovanie• párové čítanie – párové súhrny
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

1. hodina

Hodinu je vhodné začať *brainstormingom* – vstupná diagnostika vedomostí žiakov o zdrojoch, spracovávaní a uchovávaní informácií.

Ďalej žiaci samostatne vyplňajú prvú stranu úloh v pracovnom liste – až po text „Väčšie dinosaury boli horkokrvnejšie“.

Učiteľ skontroluje riešenia žiakov. Potom jeden žiak nahlas prečíta text „Väčšie dinosaury boli horkokrvnejšie“. Učiteľ vysvetlí 4 spôsoby záznamu informácií z textu:

- *podčiarkovanie kľúčových slov,*
- *zapisovanie marginálnych poznámok,*
- *princíp záznamového systému INSERT,*
- *princíp vytvorenia pojmovej mapy.*

Žiaci spracujú text všetkými uvedenými spôsobmi, učiteľ ich riešenia skontroluje.

Žiaci ďalej v dvojiciach vyplňajú pracovný list, definujú ďalšie možnosti spracovania textu.

2. hodina

POZNÁMKA: Tieto zamestnania je vhodné odučiť na delených hodinách – s menším počtom žiakov.

Žiakom je potrebné najskôr vysvetliť metódu *Recipročného vyučovania*. Celý text „Divadlo“ prečítame pomocou tejto metódy. Úlohy nasledujúce za textom môžu žiaci spracovať ako domácu úlohu.

Ďalší text „Frazeologické jednotky na 1. stupni ZŠ“ budú žiaci čítať pomocou metódy *Párové čítanie – párové súhrny*. Najskôr treba vysvetliť žiakom podstatu tejto metódy. Cieľom čítania textu pomocou tejto metódy je dosiahnuť, aby si žiaci zapamätali čo najviac informácií o frazeológii.

Hodinu možno ukončiť *brainstormingom*, keď žiaci navrhujú možnosti, kde a ako si možno uchovávať informácie. Okrem porovnania denníka a diára možno porovnať aj klady a zápory uchovávaní informácií, napr. v kartotéke a v elektronickej podobe.

Alternatíva k úlohám označeným symbolom 🗨️ a ✍️ : tieto úlohy možno riešiť aj formou brainstormingu.

Alternatíva k práci s textami: Žiaci v jednej skupine napíšu konspekt a osnovu z jedného článku, potom prečítajú žiakom z 2. skupiny svoje záznamy – na základe nich žiaci z 2. skupiny prerozprávajú obsah článku (bez toho, aby článok čítali). Takto žiaci prvej skupiny zistia, či vytvorili korektnú osnovu a konspekt.

Hodnotenie práce skupín – žiaci spoločne posúdia, či sa prvej skupine podarilo urobiť obsahovo správny záznam z textu. Potom si jednotlivé skupiny vymenia úlohy.

RIEŠENIE

Informácia (text, rečový prejav) je myšlienkový obsah, ktorý odosielateľ oznamuje prijímateľovi, má rôznu podobu – od jednoduchej správy až po komplikované literárne dielo.

Každá informácia sa odohráva v istej komunikačnej situácii. *Akými otázkami sa môžeme pýtať na každú komunikačnú situáciu? Doplňte otázky.*

kto? (autor)
čo? (obsah)
komu? (adresát)
prečo? (cieľ/účel)
ako? (štýl)
kde? (prostredie)

Doplňte rozdelenie informácií: Informácie rozlišujeme - hlavné a vedľajšie.

Zdroje informácií

Napište, v akých zdrojoch najčastejšie vyhľadávate informácie:
internet, odborné knihy, učebnice

Zdroje informácií

Informačné pramene rozdeľujeme na:

- 1. Primárne** – (informácie hľadáme v originálnych, nespracovaných textoch) - kniha, článok v časopise, článok na webovej stránke a pod.
- 2. Sekundárne** – (informácie vyberáme z primárnych prameňov) – katalogizačný

lístok, signatúra, anotácia, menný a vecný register, resumé, internetový portál atď.

3. **Terciárne** – (informácie vyberáme zo sekundárnych, niekedy i z primárnych prameňov) – zoznam literatúry (bibliografia), výsledok vyhľadávania na internete, rešerš (z fr. výt'ah prehľad, súhrn).

Jedným zo zdrojov informácií je aj kniha. *Napište, ktoré zložky obsahuje každá kniha.*

- **záložka na obálke**
- **obsah**
- **menný a vecný register**
- **marginálie**
- **resumé**
- **použitá literatúra**

Spracovanie informácií

Keď čítate neznámy text, zároveň sa dozvedáte stále nové a nové informácie. Akým spôsobom si tieto nové informácie zaznamenáte? Ako pracujete s novým textom?

Navrhňte ďalšie možnosti práce s textom:

- *vytvorím si pojmovú mapu,*
- *podčiarknem kľúčové slová,*
- *urobím si poznámky na margu,*
- *urobím si osnovu,*
- *napišem si konspekt,*
- *vytvorím si pojmovú mapu.*

*Prečítajte si samostatne nasledujúci text: **Väčšie dinosaury boli horkokrvnejšie*** (Zdroj: Ološtiak – Gianitsová-Ološtiaková, M. Ľ. 2007, s. 175-176)

!
Dinosaury:
teplokrvné,
studenokrvné
+
3 skup.
názorov

...Ako si obrovské dinosaury regulovali telesnú teplotu? Veď tieto tvory dosahovali výšku až vyše dvanásť metrov a hmotnosť až vyše deväťdesiat ton! Niektorí vedci považujú dinosaury za studenokrvné, ako je väčšina dnešných plazov. Iní za teplokrvné, ako sú cicavce a vtáky. Tretia skupina zastáva kompromisný názor: Väčšina dinosaurov bola studenokrvná. Veľké dinosaury však mali vyššiu a stálejšiu telesnú teplotu vplyvom tepelnej zotrvačnosti. Ich metabolizmus totiž produkoval viac tepla a to z objemnejšieho tela unikalo pomalšie. Tak ako pri moderných aligátoroch, obrích korytnačkách a varanoch. Treba na to však dostatočne vysoký pomer telesnej hmotnosti a plochy tela.

-
teplota rastie
s rozmermi

+
výskum
Gilloolyovho
tímu

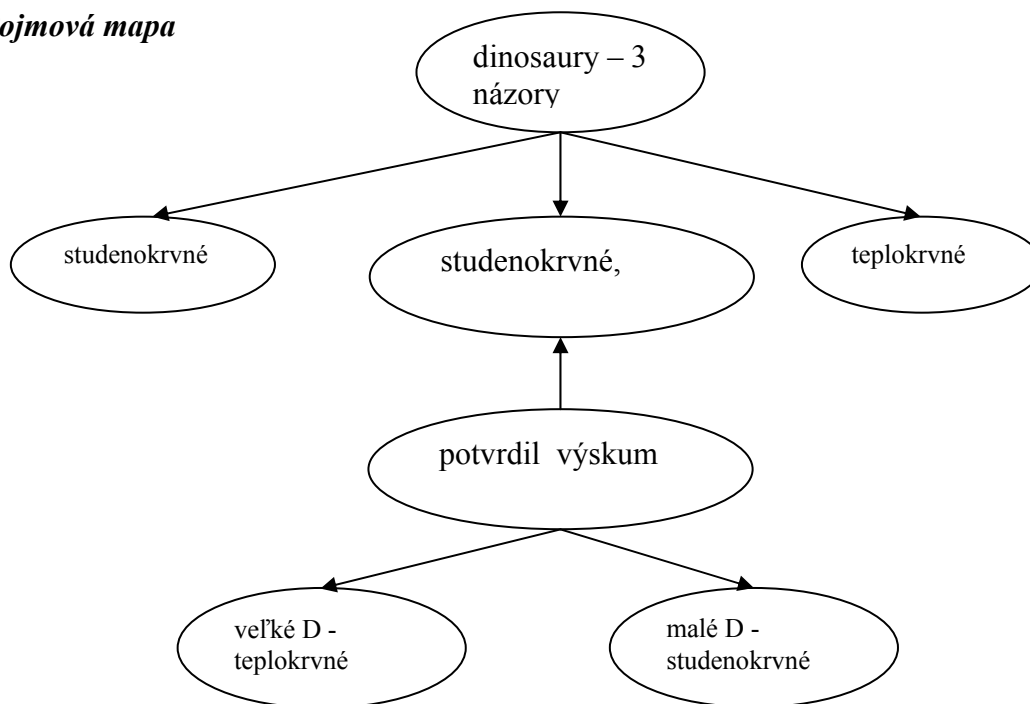
?
výsledok
výskumu

Ak by platil tretí názor, telesná teplota dinosaurov by mala rásť s ich rozmermi. Práve to teraz významne podporil Gilloolyov tím. Vyšli z rastových trajektórií odvodených z fosílnych kostí mladých i dospelých jedincov vždy toho istého druhu dinosaurov. Zanalyzovali jedince ôsmich druhov s hmotnosťou od 12 kilogramov po 28 ton, ktoré žili v skorej jure (jura preklenula doby pred 206 až 144 miliónmi rokov) a neskorej kriede (krieda preklenula doby pred 144 až 65 miliónmi rokov). Pre veľké dinosaury z modelu vyplynula telesná teplota na úrovni moderných vtákov a cicavcov. Pre menšie na úrovni dnešných studenokrvných plazov... (Sme, 13. 7. 2006)

Zadané činnosti pre žiakov:

- *podčiarknuť kľúčové slová,*
- *zaznačiť marginálne poznámky,*
- *zaznačiť dôležitosť informácií za okraj záznamovým systémom INSERT,*
- *vytvoriť pojmovú mapu.*

Pojmová mapa

Definujte nasledujúce možnosti záznamu (spracovanie) textu:

- **Anotácia** – je stručná charakteristika obsahu knihy, článku, dokumentu, kompaktného disku (CD), videozáznamu a pod. V anotácii bývajú uvedené aj informácie napr. o vydavateľstve, roku vydania, cene, menách účinkujúcich hercov, čase vysielania.
- **Resumé** – je stručný výťah obsahu textu, súhrn, zhrnutie záverov, často býva preložené aj do cudzieho jazyka.
- **Téza** – je stručne vyjadrená základná myšlienka textu, býva vyjadrená ucelenou vetou.
- **Osnova** – je najstručnejší prehľadný záznam obsahu textu v bodoch, heslách, zvyčajne v menných vetách.
- **Konspekt** – je vystihnutie obsahu textu v heslách alebo kľúčových slovách. Sú to poznámky z obsahu textu.

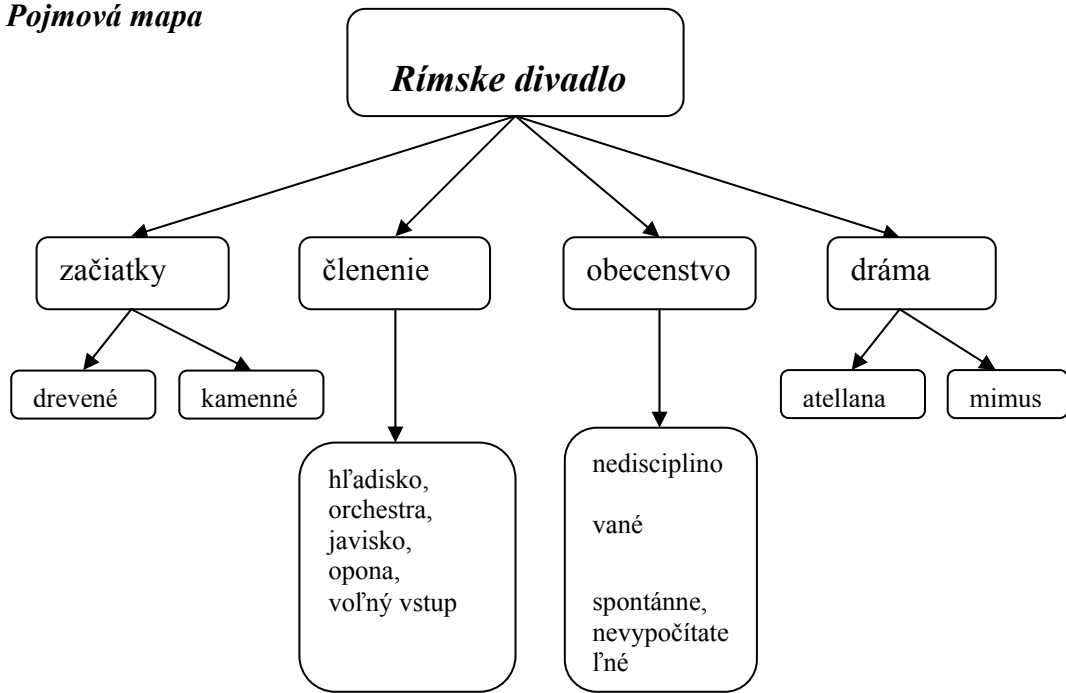

Práca s textom z učebnice: Caltíková, M. a kol.: *Slovenský jazyk pre 1. ročník stredných škôl*, s. 15 – **Divadlo**.

Žiaci vypracovali:

- *pojmovú mapu,*
- *osnovu textu,*
- *konspekt textu.*

Pojmová mapa

Osnova

1. Začiatky rímskeho divadla
2. Kamenné divadlo
3. Obecenstvo
4. Dráma

Konspekt

Začiatky rímskeho divadla

- a) drevené (364 pred n. l.),
- b) kamenné (55 pred n. l.).

Kamenné divadlo malo:

- a) hľadisko,
- b) orchestru,
- c) javisko,
- d) oponu,
- e) voľný vstup.

Obecenstvo

- a) nedisciplinované,
- b) spontánne,
- c) nevypočítateľné,
- d) kruté,
- e) prostoduché (namiesto životnej múdrosti zábava).

Dráma

- a) atellana,
- b) mimus.

Práca s textom: Frazeologické jednotky na 1. stupni ZŠ (úryvok). (Zdroj: Palenčárová, J., 2004/2005, s. 137-138)

Uchovávanie informácií

Ako si viete uchovať získané informácie? Kam si ich zapíšete, uložíte?

Napište niekoľko možností:

- diár,
- denník,
- zošit,
- počítač – HDD,
- USB-kľúč.

Porozmýšľajte o tom, aké výhody a nevýhody má zaznamenávanie informácií do denníka a diára. V čom sa odlišuje denník od diára? Skonfrontujte svoje názory v rozhovore so spolužiakom.

Denník je žáner, ktorý slúži na zaznamenávanie najmä osobných alebo spoločenských údajov v chronologickom poradí.

Do diára si zapisujem úlohy, ktoré mám splniť. Presne si zapíšem aj čas, kedy mám úlohu spraviť.

5 ZVUKOVÁ ROVINA JAZYKA

5.1 FONETIKA A FONOLÓGIA – základné pojmy a delenie hlások

Hlavný cieľ

- Žiaci definujú základné pojmy fonetiky a fonológie a vysvetlia princíp tvorenia reči a systém delenia slovenských hlások. Tieto vedomosti uplatnia pri analýze textu.

Špecifické ciele

- Žiaci: vedia definovať jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka, a ich základné jednotky, charakterizujú systém slovenských hlások, správne zatriedia jednotlivé hlásky podľa rôznych kritérií delenia.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • brainstorming • INSERT • riadený rozhovor
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Úvodná, neformálna diagnostika: Učiteľ pomocou *brainstormingu* zapisuje na tabuľu úvodné pojmy, ktoré vyplynú z rozhovoru so žiakmi na tému zvuková stránka jazyka. Následne sa žiaci pokúsia tieto pojmy definovať, bližšie ich charakterizovať. Pokiaľ bude pre nich problematické charakterizovať niektoré pojmy, učiteľ poukáže na to, že odpovede na svoje otázky nájdu v teoretickej časti pracovného listu, s ktorým práve pracujú.

Žiaci pracujú ďalej s pracovným listom podľa pokynov učiteľa. Pracovný list je rozdelený na niekoľko tematických oblastí:

1. Základné pojmy: fonetika, fonológia

2. Vznik reči

3. Systém slovenských hlások

S 1. a 2. tematickou oblasťou pracujú žiaci individuálnou formou pomocou záznamového systému *INSERT*, ktorý obsahuje 4 znaky. Žiaci si nimi zaznačujú za okraj pracovného listu informácie o tom, ktoré pojmy zvukovej stránky jazyka už ovládajú a ktoré si musia naštudovať. Stručný opis metódy:

- √ Znak potvrdzuje, čo vieme, informácia je v súlade s našim poznaním.
- Znak naznačuje, čo vieme nesprávne, informácia nie je v súlade s našim poznaním.
- + Znak naznačuje, že sme sa dozvedeli novú informáciu.
- ? Znak naznačuje, že informácia je nejasná, nezrozumiteľná alebo zaujímavá a chceme o nej vedieť viac.

K týmto znakom si žiaci môžu pridať vlastné (napr. ! = dôležité a pod.).

Po uplynutí času 10 minút vedie učiteľ so žiakmi riadený rozhovor o daných pojmoch a objasní prípadné otázky.

3. tematická oblasť: Systém slovenských hlások

V rámci celej tejto oblasti sa strieda teoretický opis problematiky s praktickými cvičeniami.

3.1 Samohlásky

Formou frontálneho vyučovania učiteľ preberie so žiakmi charakteristiku samohlások a ich členenie. Vysvetlí princíp delenia hlások a spoločne so žiakmi rieši 1. cvičenie.

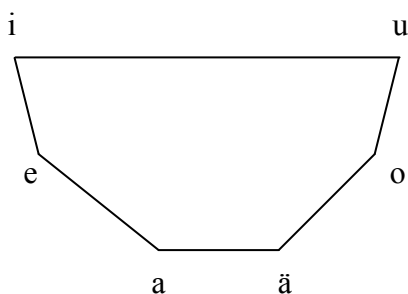
2. cvičenie riešia žiaci formou skupinovej práce. Učiteľ riešenia skontroluje.

RIEŠENIE

Členenie samohlások podľa horizontálno-vertikálnej štruktúry

<i>vysoká, predná</i>	<i>vysoká, zadná</i>	<i>stredná, predná</i>	<i>stredná, zadná</i>	<i>nízka, stredná</i>	<i>nízka, stredná</i>
i	u	e	o	a	ä

HELLWAGOV TROJUHOLNÍK

3.2 Dvojhlásky

Žiaci pracujú formou skupinovej práce. Najskôr si prečítajú teoretickú časť a potom riešia nasledujúce cvičenie. Učiteľ cvičenie skontroluje.

RIEŠENIE

Členenie dvojhlások podľa miesta artikulácie

<i>vysoká</i>	<i>zadná</i>	<i>predná</i>	<i>stredná</i>
iu	uo	ie	ia

3.3 Spoluhlásky

Žiaci pracujú v dvojiciach. Najskôr si prečítajú teoretickú časť a potom riešia nasledujúce cvičenia. Učiteľ cvičenia skontroluje.

RIEŠENIE

Rozdelenie spoluhlások podľa miesta artikulácie

SPOLUHLÁSKY

perno-perné	b, p, m
perno-zubné	f, v
predod'asnové	t, d, n, s, z, c, dz
zadod'asnové	š, ž, č, dž, r, r', l, l'
d'asnovopodnebné	d', t', ň, l'
tvrdopodnebné	j
mäkkopodnebné	g, k, ch,
hrtanové	h

Spoluhlásky z prvých dvoch viet textu

mäkké	tvrdé	obojaké	znelé	neznelé	zvučné
d', t', ň, c, č, j	d, t, n, l, k, h, ch	b, m, v, r, z, s	b, d', z, h, v	t, t', k, c, č, s	m, n, ň, l, r, j

Slová, v ktorých sa uplatňuje znelostná asimilácia (spodobovanie) v texte:

na začiatku slova a v predponách	vnútri slova	na konci slova
z tufovej <i>obtiahnuté</i> <i>v ten</i> <i>s dlhou</i> <i>rozprestierala</i>	žrdka <i>bobkový</i>	keď <i>už</i> <i>bez</i>

Na konci pracovného listu sa nachádza krátky opis slabiky. Vyučovaciu hodinu je vhodné ukončiť opakovaním nadobudnutých poznatkov – formou riadeného rozhovoru alebo formou opakovania učiva v dvojiciach – jeden člen z dvojice kladie otázky a druhý na ne odpovedá.

5.2 ORTOEPIA – SPISOVNÁ VÝSLOVNOSŤ

Hlavný cieľ

- Žiaci prečítajú zadaný text spisovnou výslovnosťou. Budú správne artikulovať a spisovne vyslovovať jednotlivé slová.

Špecifické ciele

Žiaci:

- definujú pojem ortoepia,
- vedia v texte vyhľadať problémový jav:
 - rozoznajú, v ktorej časti slova dochádza k znelostnej asimilácii a slovo správne prečítajú,
 - rozoznajú výnimky z pravidiel o rytmickej krátení,

- vedia spisovne prečítať slová so zdvojenými spoluhláskami a spoluhláskovými skupinami,
- vedia prečítať text všetkými výslovnostnými štýlmi;
- základné pravidlá slovenskej ortoepie uplatňujú pri tvorbe vlastných ústnych jazykových prejavov.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • brainstorming • Skladačka 1 • didaktická hra • riadený rozhovor • práca so slovníkmi
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 2 vyučovacie hodiny
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none"> • Slovník spisovnej výslovnosti

Metodický postup

Hodinu je vhodné začať brainstormingom alebo riadeným rozhovorom na tému spisovná výslovnosť. Táto metóda umožní učiteľovi získať vstupnú, neformálnu diagnostiku vedomostí žiakov o ortoepii.

Ďalej žiaci pracujú s pracovným listom prostredníctvom metódy SKLADAČKA 1. (Podrobný opis metódy sa nachádza v časti Organizačné formy a metódy práce.) Podstatou metódy je, že žiaci pracujú v domovských a expertných skupinách. V každej domovskej skupine učiteľ prideli jednotlivým žiakom nasledujúce témy (časť učiva):

1. žiak: spodobovanie (na začiatku slova a v predponách, vnútri slova, na konci slova),
2. žiak: pravopis a výslovnosť pri spodobovaní,
3. žiak: pravidlo o rytmickej krátení,
4. žiak: výslovnostné štýly,
5. žiak: výslovnosť spoluhláskových skupín a zdvojených spoluhlások.

Žiaci z domovských skupín prejdú do expertných skupín (podľa pridelených tém), kde spracovávajú danú problematiku. Úlohou žiakov v expertných skupinách je naštudovať si svoju problematiku na základe teórie uvedenej v pracovnom liste. Následne na to musia podľa inštrukcií v pracovnom liste vytvoriť krátke cvičenie na precvičenie javu. Keď budú expertné skupiny s prácou hotové, členovia sa vrátia do svojich domovských skupín. Oboznámia sa s problematikou (teóriou, pojmami) ostatných členov domovskej skupiny a nechajú ich vyriešiť pripravené cvičenie, aby sa presvedčili, či danej problematike porozumeli. Pri riešení cvičení môžu žiaci používať Slovník spisovnej výslovnosti.

Učiteľ vyriešené cvičenia skontroluje a pomocou záverečnej diskusie sa presvedčí, či každý detailne pochopil celú učebnú látku.

V závere pracovného listu sa nachádza niekoľko doplnujúcich cvičení, ktoré možno riešiť individuálnou, skupinovú alebo frontálnou formou. Pri čítaní jazykolamov možno využiť metódu didaktickej hry a žiaci môžu navzájom súťažiť.

Nakoniec učiteľ zhrnie učivo a získa spätnú väzbu od žiakov.

5.3 PROZODICKÉ VLASTNOSTI REČI

Hlavný cieľ

- Žiaci uplatnia pri čítaní textu vedomosti o zvukovej stránke jazyka a prozodických vlastnostiach.

Špecifické ciele

- Žiaci vedia definovať a zatriediť jednotlivé prozodické javy,
- správne využívajú poznatky o prozodických vlastnostiach reči pri tvorbe vlastných jazykových prejavov.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• brainstorming• dramatizované čítanie• pojmová tabuľka
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Vstupná, neformálna diagnostika: Učiteľ zisťuje úroveň vstupných poznatkov žiakov o prozodických vlastnostiach reči.

Učiteľ začne hodinu brainstormingom. Na tabuľu zapisuje odpovede žiakov, ktoré vyplynú z neformálnej diskusie. Diskutuje so žiakmi o prozodických javoch, ktoré treba využívať pri komunikácii, aby bola zreteľná, aby sme vždy správne pochopili význam výpovede a svojim prejavom sa prispôbili danej komunikačnej situácii.

Ďalej pracujú žiaci s pracovným listom podľa pokynov učiteľa. Formou frontálneho vyučovania čítajú vždy najskôr teoretickú časť, ktorá je rozdelená do 3 oblastí:

1. zvukové prostriedky vznikajúce časovou moduláciou reči,
2. zvukové prostriedky vznikajúce silovou moduláciou reči,
3. zvukové prostriedky vznikajúce tónovou moduláciou reči.

Po prečítaní každej teoretickej časti vždy nasledujú praktické cvičenia, pri riešení ktorých si žiaci precvičia jednotlivé prozodické javy. Môžu ich riešiť formou individuálnej, skupinovej práce alebo práce v dvojiciach. Každé cvičenie je potrebné skontrolovať.

Na konci pracovného listu sa nachádza súhrnné cvičenie, ktoré obsahuje 3 texty rôznych literárnych druhov. Každý žiak si vyberie text, ktorý mu je najbližší a prečíta ho tak, aby pri čítaní využil všetky získané vedomosti o prozodických vlastnostiach reči. Niektoré javy (pauzu, dôraz a tempo) aj zaznačí priamo do textu. Učiteľ skontroluje riešenia a zhodnotí úroveň využitia jednotlivých prozodických javov pri čítaní textu.

Na záver si každý žiak individuálne vytvorí pojmovú tabuľku, ktorá je zhrnutím učiva o prozodických vlastnostiach reči. Učiteľ na základe dopĺňujúcich otázok získa od žiakov spätnú väzbu.

6 LEXIKÁLNA ROVINA JAZYKA

6.1 ČLENENIE SLOVNEJ ZÁSObY – SCHEMY

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia členiť slovnú zásobu z rôznych hľadísk. Na každý druh slov uvedú konkrétny príklad.

Špecifické ciele

- Žiaci budú vedieť rozlíšiť spisovné a nespisovné slová, hovorové, slangové, nárečové slová, archaizmy, historizmy, knižné slová a vulgarizmy,
- uvedomia si možnosť ich funkčného využívania vo vhodnej komunikačnej situácii.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• riadený rozhovor• selektovacie cvičenia• pojmové mapovanie
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 1 vyučovacia hodina
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none">• rôzne druhy slovníkov

Metodický postup

Učiteľ formou riadeného rozhovoru zopakuje so žiakmi učivo o jednotlivých aspektoch členenia slovnej zásoby. Následne zadá žiakom pokyn, aby roztriedili skupinu slov, ktorá je uvedená pri schéme, a slová pripísali k príslušnému druhu.

Žiaci pracujú formou individuálnej alebo skupinovej práce. Na zatriedenie slov postačuje 15 minút. Rovnakým spôsobom pracujú žiaci aj s druhou schémou.

Správne zatriedenie slov učiteľ v závere hodiny, samozrejme, skontroluje. Zhrnie preberanú problematiku a prípadne zopakuje a vysvetlí problémové javy.

Alternatíva

Žiaci pracujú s rôznymi druhmi slovníkov (frazologický, synonymický a pod.) a formou kooperatívneho vyučovania vyhľadávajú a zapisujú k jednotlivým druhom slov príklady.

RIEŠENIE

1. SCHEMA

- metafora:** ostrý hlas, rozumiem jej myšlienkovým pochodom
metonymia: býva v mramore, býva na dvojke
- synonymá:** vrece – mech – vak – batoh; ukradnúť – odcudziť
antonymá: chlapec – dievča; dobro – zlo
homonymá: box – box; vyt' – viť
- nocionálne:** dom, tri, modrá
expresívne – pozitívne: zaspáť naveky, papat', rúčka, mamka
expresívne – negatívne: nosisko, mamľas, chlapisko

2. SCHEMA

– **neologizmy:** USB-kľúč

- **zastarané:** temnica, černidlo
- **historizmy:** groš, pionier, zlatka
- **archaizmy:** knihovňa, bukréta
- **slang:** klasák, vyučko
- **dialektizmy:** firhang, findža, mašina, krumple
- **termíny:** fraktúra, epilepsia, oxid uhličitý, frekvencia
- **poetizmy:** vesna, ret, luna
- **hovorové:** mobil, maturita, zasadačka
- **žargón:** tráva, feta, fizel
- **profesionalizmy:** očiar

6.2 TVORENIE SLOV

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia rozlišovať jednotlivé slovotvorné postupy a funkčne ich využívať pri tvorení slov.

Špecifické ciele

- Žiaci v rámci daného slova správne vyčlenia slovotvorné prípony a predpony a slovotvorný základ,
- vytvoria zložené slová s rôznymi spájacími morfémi,
- pochopia rozdiel medzi univerbizáciou a multiverbizáciou a takto vytvorené slová využijú vo vhodnej komunikačnej situácii.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadený rozhovor • práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

Žiaci pracujú s pracovným listom. Formou frontálneho vyučovania spoločne čítajú časti pracovného listu, v ktorých sú teoreticky rozpísané jednotlivé spôsoby tvorenia slov. Po prečítaní a vysvetlení jednotlivých spôsobov tvorenia slov nasledujú praktické cvičenia, ktoré žiaci riešia formou práce v dvojiciach. Každé cvičenie učiteľ frontálne skontroluje. Na záver hodiny učiteľ zhrnie prebraté učivo.
Poznámka: Niektoré úlohy možno riešiť aj formou súťaže.

RIEŠENIE

1. Odvodzovanie

- a) priechod, záchod, východ
- b) stromček, učiteľ, sudkyňa
- c) medzi/pristát/ie, lekár/ka, vý/klad, sudk/yňa, uj/ec, ná/brež/ie, piec/ka, dievča/tko, ryb/ník, pod/pis, včel/in, vin/ica, popol/ník, Bratislav/čan, bez/vedom/ie, dom/ček

2. Skladanie

teplomer, liehovar, parolod', bielorús, pravdepodobnosť, nocľah

3. Skracovanie

- a) typ „atď.“ - Ing., doc., ul., cca., napr., PhDr.

b) typ „USA“ – OA, OV, ČK, SOU

c) typ „SATUR“ – SĽUK

d) značky – kg, ks, m²

A) Multiverbizácia

a) minerálka – minerálna voda

b) decák – detský domov

c) plátenka – plátenná taška

d) maturita – maturitná skúška

B) Univerbizácia

a) nočný vlak - nočák

b) kreditná karta – kreditka

c) panelový dom - panelák

d) benzínová pumpa - benzínka

6.3 FRAZEOLÓGIA

Hlavný cieľ

- Žiaci vysvetlia a pri písaní vlastných jazykových prejavov použijú rôzne frazeologické jednotky.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s členením frazeologizmov a ich pôvodom.
- Uvedomia si, že frazeologické jednotky nie sú len súčasťou jazyka minulosti, ale dokážu spestriť a oživiť aj náš súčasný jazykový prejav.
- Žiaci vytvoria ilustrovanú brožúrku krátkych príbehov s námetmi frazeologických jednotiek.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• Párové čítanie – párové súhrny• brainstorming• práca so slovníkmi• tvorba brožúrky
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 3 vyučovacie hodiny
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none">• rôzne slovníky s frazeologickými jednotkami

Metodický postup

Poznámka: Nasledujúce číslovanie súvisí s číslami úloh v pracovnom liste.

1. Žiaci pracujú s pracovným listom. Najskôr si prečítajú definíciu frazeológie a frazeologizmov.
2. Učiteľ vysvetlí žiakom podstatu metódy *Párové čítanie – párové súhrny*. Cieľom práce s textom je, aby si žiaci pomocou spomínanej metódy zapamätali čo najviac informácií o frazeológii.
3. Nadobudnuté poznatky o frazeológii žiaci využijú v tomto cvičení, pričom definujú jednotlivé frazeologické jednotky a uvádzajú príklady z textu.

4. Príklady žiaci nemusia len kopírovať, v tomto cvičení sa pokúsia zapísať tie frazeologické jednotky, ktoré sami poznajú.

5. Žiaci by mali vedieť pracovať aj so slovníkmi. Aby vyriešili cvičenie č. 5, musia vyhľadávať v slovníkoch tie frazeologické jednotky, ktoré sa týkajú daného pojmu. Hľadať môžu v rôznych slovníkoch, ktoré majú k dispozícii.

RIEŠENIA – napríklad:

- *počasie: rôzne pranostiky (Studený máj, v stodole raj.)*
- *práca: Práca chvatná – málo platná.*
- *ľudské vlastnosti: Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne. Mať široké lakte.*
- *rodinné vzťahy: Jablko nepadne ďaleko od stromu. Aká matka, taká Katka. Aký otec, taký syn.*

6. V cvičení č. 6 si žiaci precvičia svoju obrazotvornosť a formou *brainstormingu* môžu navrhovať rôzne frazeologické jednotky, ktoré môžu súvisieť s obrázkami. Napríklad: *svitlo jej v hlave, hrať na nervy, kockatá hlava (plná vedomostí), byť pupkom sveta, bežať ako o život, všetky cesty vedú do Ríma.*

7., 8. V týchto cvičeniach sa žiaci najskôr dozvedia nové informácie o pôvode frazeologických jednotiek. Potom budú samostatne rozdeľovať jednotlivé frazeologické jednotky podľa pôvodu. Správne riešenia prekonzultujú s učiteľom.

RIEŠENIE

1. **Ludové:** horúcou ihlou šité, byť niekomu trňom v oku, dbá o to ako pes o piatu nohu.

2. **Intelektuálne**

- a) **prevzaté z Biblie:** leží ako Lazar, stojí ako soľný stĺp, babylonská veža,
- b) **prevzaté z mytológie:** Achillova päta, Pandorina skrinka, sifyfovská práca, danajský dar,
- c) **europaizmy** (sú spoločné alebo podobné s inými jazykmi, napr. slovanskými alebo európskymi): pohybuje sa ako slon v porceláne,
- d) **prevzaté z literatúry:** keď ste si ma upiekli, tak si ma aj zjedzte, bojovať proti veterným mlynom,
- e) **prevzaté z histórie:** tri Svätoplukove prúty.

9. Žiaci by mali vedieť vysvetliť najčastejšie používané frazeologizmy.

10. Možnosti správnych **riešení:**

- a) udrieť klinček po hlavičke – trafiť do čierneho,
- b) dať za niekoho ruku do ohňa – dať za niekoho krk,
- c) lepší doma krajec chleba, než v cudzine krava celá – lepší vrabec v hrsti ako holub na streche,
- d) bez práce nie sú koláče – kto nepracuje, nech neje,
- e) liať vodu do mora – hádzať hrach o stenu.

11. Žiaci pracujú so slovníkmi a vyhľadáávajú vhodné frazeologické jednotky.

12. Žiaci napíšu krátku slohovú prácu (rozprávanie, prípadne opis), ktorej námetom bude ľubovoľne zvolená frazeologická jednotka (cvičenie možno zadať ako domácu úlohu).

Každý žiak napíše túto slohovú prácu vo Worde a vhodne ju ilustruje. Vytlačené práce sa zviažu – napr. hrebeňovou väzbou – do podoby brožúrky.

Práce je možné ohodnotiť známku.

Návrhy organizačných foriem práce s cvičeniami v pracovnom liste:

Frontálna práca – cvičenia č.: 1, 7.

Skupinová práca, kooperatívne vyučovanie – cvičenia č.: 2, 5, 6, 8, 12.

Individuálna práca – cvičenia č.: 3, 4, 9, 10, 11.

7 MORFOLOGICKÁ ROVINA JAZYKA

7.1 OHYBNÉ SLOVNÉ DRUHY

Hlavný cieľ

- Žiaci budú vedieť aplikovať teoretické poznatky o ohybných slovných druhoch v praktických cvičeniach.

Špecifické ciele

- Žiaci si prostredníctvom riešenia praktických cvičení upevnia učivo o ohybných slovných druhoch.
- Žiaci sa naučia pracovať indukčným a dedukčným spôsobom, zistia, ktorý spôsob učenia im viac vyhovuje.
- Žiaci získajú nové zručnosti pri práci s textom.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• práca v dvojiciach
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• práca s pracovným listom• práca s textom• selektovacie a doplňovacie cvičenia
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Žiaci formou individuálnej práce alebo práce v dvojiciach riešia úlohy, ktoré sú uvedené v pracovnom liste. Úlohy súvisia s učivom o slovných druhoch – sústreďujú sa však iba na najfrekvencovanejšie slovné druhy – na ohybné slovné druhy. Učivo je zamerané predovšetkým na precvičenie problémových javov.

RIEŠENIE

1.

<i>abstraktné</i>	<i>hromadné</i>	<i>pomnožné</i>	<i>látkové</i>
šťastie pamäť sen radosť smútok	študentstvo vtáctvo vojsko lístie ovocie	nožnice nohavice plúca plavky Čechy	hlina drevo piesok soľ voda

2.

nožnice – ulica

nosidlá – mesto

Topolčany – dub

Vianoce – ulica

narodneniny – žena

3.

1. Chápeš **to**, že nás nenavštívili?
2. Počkaj, prídem **o** chvíľu!
3. Neposkytli nám veľa dôvodov **na** radosť.
4. Či prší, či sneží, vonku je aj tak zima.
5. **Kúp** tri lístky, je tam **krátky** rad!
6. Dokončíme to **počas** tohtoročného leta.
7. On **tomu** naozaj nerozumie.
8. Bud' od nej odídeš, alebo ju **hned'** opustíš.
9. Viete, čo ste **spôsobili** našim deťom?
10. Musíš brať **do úvahy**, že bol sviatok.

4.

Ja a moja mladšia sestra často chodíme behať. **Mne** sa síce darí viac ako jej, ale ona to dobehne. Často chodí so **mnou** aj moja kamarátka. Tá vždy rozpráva, že zo **mňa** raz bude olympijská hviezda.

N – ja

G – mňa

D – mne

A – mňa

L – mne

I – mnou

5. Ráno je najkrajšia časť dňa. Prídem ráno.

Báseň „Domov sú ruky, na ktorých smieš plakať“ napísal M. Válek. Prídem domov o piatej. Ticho lieči. Buďte ticho!

6.

1. Podstatné mená sú ohybné slová, majú vetno-členskú platnosť, **skloňujú sa**.
2. Vzory pre prídavné mená sú: pekný, cudzí, páví, 0, otcov a **matkin**.
3. S **mojím** bratom si dobre rozumieme.
4. dvakrát, dvojnásobný, **dva razy**
5. Príslovky delíme na: príslovky miesta, času, **spôsobu** a príčiny.
6. Pozdravy patria k citoslovciam.

7.

Navždy mi budeš unikať
jak miliardy slz v tvojich **očiach**
Neuč sa neuč spomínať
o vlnách snívam v temných **nociach**

Po bielych **cestách** chodím sám
a v penách mojich plachá víla
Večer sa s **vtákmi** zhováram
ktorých si zrakom poranila

Azda aj tebe do dlaní
sahnú raz keď smer letu zmenia
Ich **spev** ťa sladko omámi
jak tvoje Zbohom dovidenia

8.

Žiaci boli pochválení riaditeľom školy. (Riaditeľ pochválil žiakov.)
Nedbanlivý študent bol napomenutý učiteľom. (Učiteľ napomenul nedbanlivého študenta.)

Jánošík bol zradený Gajdošíkom. (Gajdošík zradil Jánošíka.)
 Peniaze budú vyplatené bankou. (Banka vyplatí peniaze.)
 Knihy sú predávané v kníhkupectve. (V kníhkupectve sa predávajú knihy.)
 – **Podstatné meno, ktoré má vo vete funkciu podmetu, sa pri zmene slovesného rodu stáva podmetom novej vety.**

9. A – deduktívny spôsob, **B** – induktívny spôsob.

7.2 ČÍSLOVKY

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia členiť číslovky do rôznych skupín a charakterizovať ich.

Špecifické ciele

- Žiaci si precvičia pravopisné javy, ktoré súvisia s jednotlivými druhmi čísloviek.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadený rozhovor • Skladačka 1
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

Hodinu je vhodné začať brainstormingom alebo riadeným rozhovorom na zopakovanie základných informácií o číslovkách (ich charakteristika, pravopis, využitie a pod.).

Ďalej žiaci pracujú s pracovným listom prostredníctvom metódy SKLADAČKA 1. (Podrobný opis metódy sa nachádza v časti Organizačné formy a metódy práce.) Podstatou metódy je, že žiaci pracujú v 5-členných domovských a expertných skupinách. V každej domovskej skupine učiteľ prideliť jednotlivým žiakom jeden druh čísloviek:

1. žiak: základné číslovky,
2. žiak: skupinové číslovky,
3. žiak: radové číslovky,
4. žiak: násobné číslovky,
5. žiak: druhové číslovky.

Žiaci z domovských skupín prejdú do expertných skupín (podľa prideleného druhu čísloviek), kde riešia konkrétne úlohy k danému druhu čísloviek. Úlohou žiakov v expertných skupinách je vyriešiť zadané cvičenia v pracovnom liste. Pomôcť si môžu tabuľkou s prehľadom čísloviek na konci pracovného listu. Učiteľ ich riešenie skontroluje.

Keď budú expertné skupiny s prácou hotové, členovia sa vrátia do svojich domovských skupín. Spoločne budú riešiť cvičenia pri jednotlivých druhoch čísloviek, pričom im bude pomáhať vždy ten člen, ktorý už má cvičenia správne vyriešené. Učiteľ sa nakoniec v záverečnej diskusii presvedčí, či každý detailne pochopil celú učebnú látku.

8 SYNTAKTICKÁ ROVINA JAZYKA

8.1 ROZBOR VETY

Hlavný cieľ

- Žiak napíše slohovú prácu, v ktorej využije rôzne typy viet – vrátane jednotlivých typov modifikácie vetnej stavby a polopredikatívnych konštrukcií.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• riadený rozhovor• pojmová mapa• práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Vstupná, neformálna diagnostika: Učiteľ pomocou riadeného rozhovoru zisťuje úroveň vstupných poznatkov žiakov o syntaktickej rovine jazyka – konkrétne o členení viet podľa rôznych hľadísk.

Žiaci ďalej pracujú s pracovným listom podľa pokynov učiteľa. Vždy si najskôr formou frontálnej práce prečítajú členenie vety z istého hľadiska a za každým členením riešia úlohy takou formou práce, aká je určená pri jednotlivých úlohách v pracovnom liste alebo v metodickom postupe.

1. Vety podľa obsahu/zámeru: Žiaci si prečítajú základné členenie a príklady. Potom riešia nasledujúce cvičenia formou individuálnej práce. Učiteľ frontálne skontroluje výsledky a vysvetlí prípadné otázky.

2. Vety podľa členitosti: Žiaci si najskôr prečítajú základné členenie a príklady. Nasleduje práca v dvojiciach: Každý člen dvojice napíše 10 viet, ktoré budú obsahovať všetky typy dvočlenných a jednočlenných viet. Tieto vety potom ukáže spolužiakovi a on ich roztriedi do tabuľky. Svoje riešenia si žiaci navzájom skontrolujú (aj za pomoci učiteľa).

3. Vety podľa rozvitosti: Žiaci si najskôr prečítajú základné členenie a príklady. Potom pracujú s krátkym textom a vyhľadávajú jednotlivé druhy viet.

4. Vety podľa zloženia: Žiaci si najskôr prečítajú základné členenie a príklady. Nasleduje obširnejšia textová časť a podrobné členenie. V cvičeniach sa žiaci sústreďujú predovšetkým na určenie viet podľa zloženia a tvorenie takýchto typov viet.

RIEŠENIE niektorých úloh

1. CVIČENIE – vety podľa zloženia, obsahu, členitosti a rozvitosti

1. V tichom údolí si vždy pripadám osamelo. – jedn. veta, oznam., 2-čl. – neúplná, rozv.
2. Petrovi záleží na dobrých známkach. – jedn. veta, oznam., 1-čl. – slovesná, rozv.

3. Veľmi som zvedavá na tú reláciu. – jedn. veta, oznam., 2-čl. – neúplná, rozv.
4. O polnoci sa vyjasnilo. – jedn. veta, oznam. 1-čl. – slovesná, rozv.
5. Hurá! – jedn. veta, zvolacia, 1-čl. – neslovesná-citoslovná, holá
6. Ján bol vysoký a štíhly. – jedn. veta, oznam. 2-čl. – úplná, s viacnásobným. vet. členom
7. Námestie Janka Kráľa. – jedn. veta, oznam., 1-čl. – menná, rozvitá

2. CVIČENIE – druh prirad'ovacieho súvetia

zlučovacie prirad'ovacie súvetie

Bolo zamračené a neskôr pršalo.
 Najprv sa pohádali, potom sa udobrili.
 Aj obed zjedol, aj koláče boli potom dobré.
 Je vydatá, má dve deti.

odporovacie prirad'ovacie súvetie

Je pekne, ale fúka silný vietor.
 Poctivo sa pripravovala na skúšku, ale jednotku nedostala.
 Veľa pracujete, no málo zarobíte.
 Veľa cvičil, a jednako nebol svalnatý.

vylučovacie prirad'ovacie súvetie

Pršalo včera, alebo svietilo slnko?
 Možno tomu nerozumeli, možno sa tak iba tvárili.
 Buď budeš robiť poriadne, alebo to spravím sám!
 Alebo im nevyšlo počasie, alebo sa im nechcelo tam ísť.

stupňovacie prirad'ovacie súvetie

Výchrica odfúkla slamník, ba aj strechu odniesla.
 Nerozumeli nám, dokonca nás vysmiali.
 Pomohol mi, ba ešte mi aj návod poslal.
 Tento pes nielen štekal, ale ešte aj skákal do nás!

3. CVIČENIE – druh podrad'ovacieho súvetia

podrad'ovacie súvetie s vedľ'ajšou vetou prívlastkovou

To je škola, do ktorej chodím.
 Boli sme v tom meste, kde sa narodil.
 Chcem mu kúpiť darček, aký si vysníval.

podrad'ovacie súvetie s vedľ'ajšou vetou predmetovou

Nevedela, čo má robiť.
 Ani netušíš, koľko to stálo.
 Vždy máme strach pred tým, čo nepoznáme.

vedľ'ajšia veta príslovková miestna

Dnes pôjdeme tam, kam aj včera.

vedľ'ajšia veta príslovková časová

Až keď budeš mať čas, chod' tam.

vedľ'ajšia veta príslovková spôsobová

Pozrela naňho tak, že sa celý začervenal.

vedľajšia veta príslovková príčinná

Chodí za ním, lebo sa jej páči.

podrad'ovacie súvetie s vedľajšou vetou podmetovou

Najlepšie bolo, že sme celí premokli.

Hnevalo ma, že je tu zas.

Kto nič nerobí, nič nezarobí.

podrad'ovacie súvetie s vedľajšou vetou prísudkovou

Jana je taká, že sa s každým dá do reči.

Nič nie je také, aké to bolo pred dvadsiatimi rokmi.

On je taký, akého sme si ho predstavovali.

5. Modifikácia vetnej stavby: Žiaci sa teoreticky oboznámia s novými typmi viet.

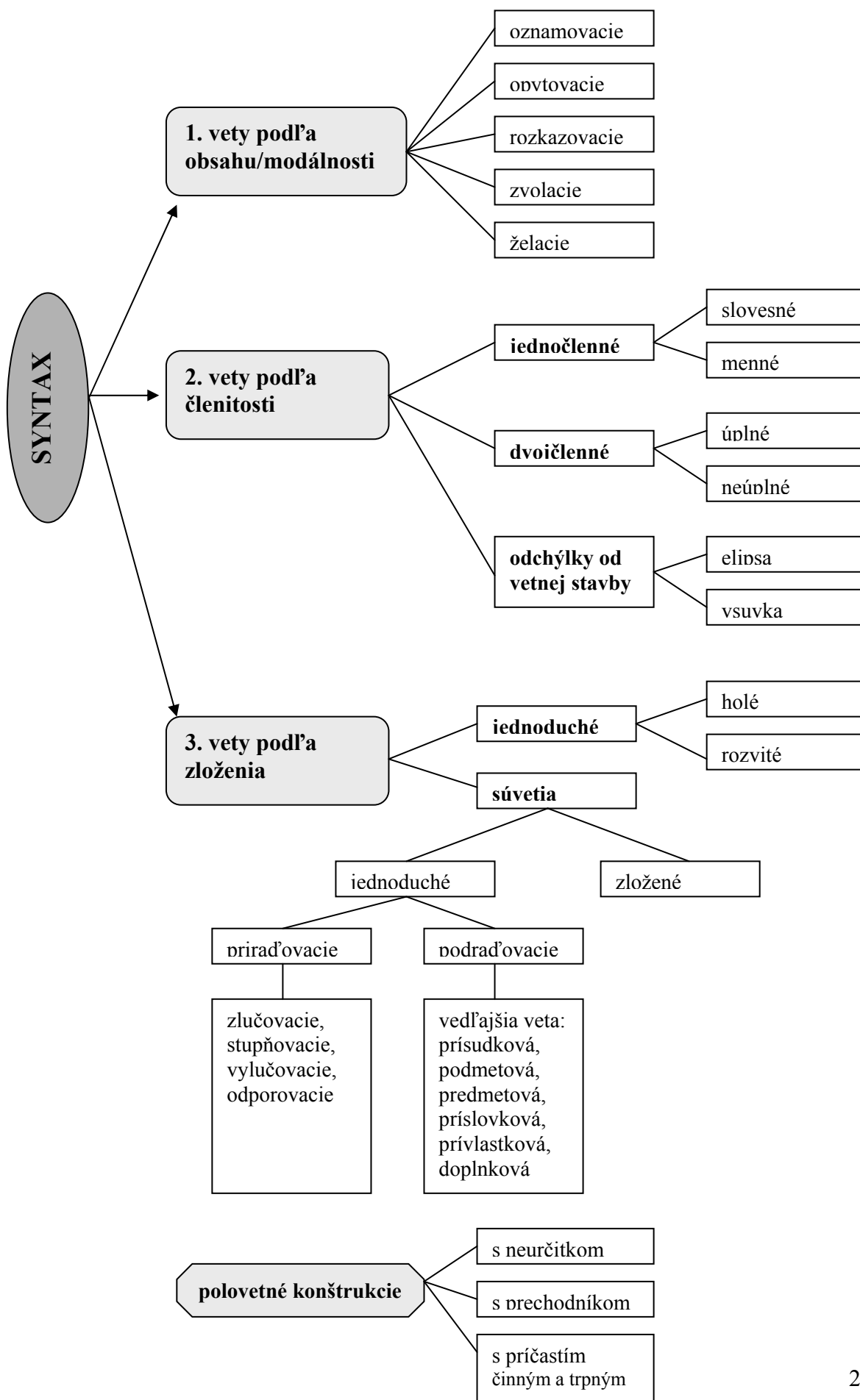
Rozlišovanie a tvorenie takýchto viet si precvičia v nasledujúcom cvičení. Rozdelia sa do skupín. Každá skupina vytvorí text, ktorý bude obsahovať všetky typy modifikácie vetnej stavby. Keď bude mať každá skupina text hotový, ukáže ho ďalšej skupine. Žiaci v tejto skupine určia jednotlivé typy modifikácie. Ich riešenia skontroluje skupina, ktorá text vytvorila (za pomoci učiteľa).

6. Polovetné konštrukcie: Žiaci sa oboznámia so vznikom a jednotlivými typmi polovetných konštrukcií. Porozumenie učivu si overia v nasledujúcom cvičení. Pracujú v dvojiciach.

Na záver si každý žiak individuálne vytvorí **pojmové mapy** jednotlivých členení viet, ktoré mu budú slúžiť ako učebná pomôcka. Učiteľ na základe doplňujúcich otázok získa od žiakov spätnú väzbu – týkajúcu sa zhrnutia a pochopenia celého učiva.

Novonadobudnuté poznatky žiaci prakticky využijú pri písaní najbližšej slohovej práce, v ktorej budú môcť štylizovačne využiť jednotlivé druhy viet – vrátane typov modifikácie vetnej stavby a polopredikatívnych konštrukcií.

Pojmová mapa

8.2 VETNÉ ČLENY A VETNÉ SKLADY

Hlavný cieľ

- Žiak analyzuje pripravený text z hľadiska syntaxe: nájde základné a vedľajšie vetné členy, určí sklady a transformuje ukážku do zadaného žánru.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• práca vo dvojiciach• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• riadený rozhovor• pojmová mapa• didaktická hra – súťaž• práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Vstupná, neformálna diagnostika: Učiteľ pomocou riadeného rozhovoru zisťuje úroveň vstupných poznatkov žiakov o skladobnej rovine jazyka – konkrétne: o vetných členoch a vetných skladoch.

Žiaci ďalej pracujú s pracovným listom podľa pokynov učiteľa. Vždy si najskôr formou individuálnej práce prečítajú teoretickú časť, ktorá sa týka delenia vetných členov a vetných skladov. Po každej teoretickej časti nasledujú cvičenia na precvičenie danej tematickej oblasti. Cvičenia riešia žiaci takou formou práce, aká je uvedená v pracovnom liste pri jednotlivých úlohách.

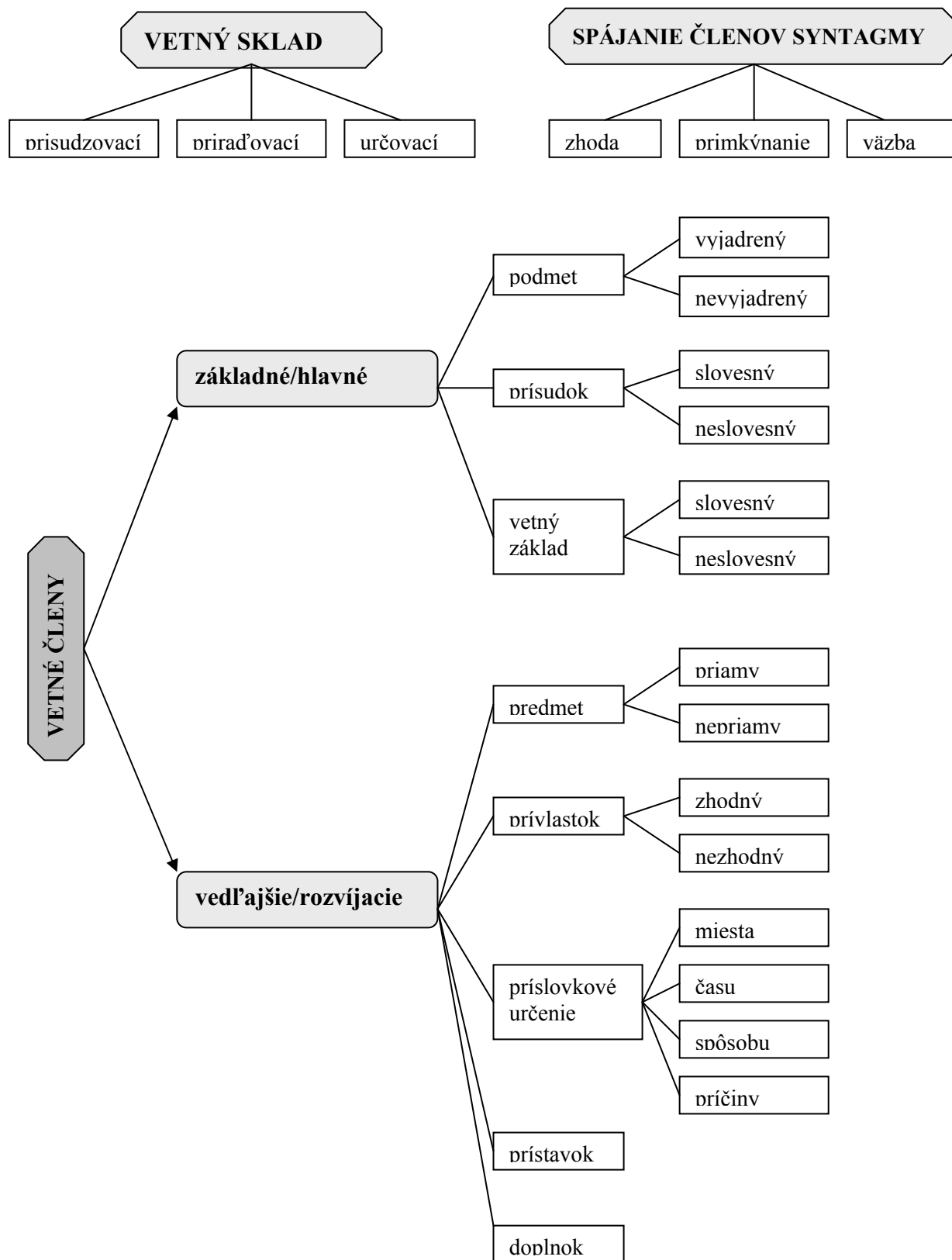
POZNÁMKA: Aby bola práca s teoretickými časťami textu zaujímavejšia, možno si ju precvičiť formou súťaže: Žiaci si rozdelia učivo na niekoľko častí a súťažia v dvojiciach. Jeden člen z dvojice položí otázku (napr. Aké druhy podmetu poznáme?), druhý odpovie. Ak odpovie správne, dostane bod. Potom sa pýta druhý člen dvojice. Kto získa viac bodov, vyhrá.

V rámci precvičenia učiva si každý žiak individuálne vytvorí **pojmové mapy** delenia vetných členov a vetných skladov. Tieto pojmové mapy budú žiakom slúžiť ako učebná pomôcka. Učiteľ na základe doplňujúcich otázok získa od žiakov spätnú väzbu – týkajúcu sa zhrnutia a pochopenia celého učiva. Na záver nasleduje cvičenie – práca s textom. Žiaci si prakticky overia, či porozumeli učivu a teoretické poznatky vedia využiť aj v praxi.

RIEŠENIE 1. úlohy: Určenie vetných členov:

- Po Pk-z Pk-n Pt-D Pu-s Pr-s Pt-L Pk-n Pk-n
1. Vrstvy zemskej kôry nám podrobne rozprávajú o vývoji života na zemi.
Po Pt-D Pr-s Pt-A Pk-z Pk-n
 2. Babka nám rozprávala príbehy o dobrých vílach.
Pu-m Po Pr-s Pk-z Pt-G
 3. Na Orave sa už ľudia zbavili veľkej biedy.
Po Pr-s Pk-z Pu-príč.
 4. Cestujúci sa potili od dusivej spary.
Pk-z Po Pu-m Pu-sp. Pr-s Pk-z Pt-I
 5. Košaté lipy pred domom tíško šumeli zelenými listami.

Pojmové mapy

8.3 NADVETNÁ/TEXTOVÁ SYNTAX

Hlavný cieľ

- Žiak správne rozčlení text, nájde v ňom prostriedky nadväznosti textu a vo vetách určí objektívne a subjektívne poradie slov.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• práca vo dvojiciach• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• riadený rozhovor• Párové čítanie – párové súhrny• metóda INSERT• práca s pracovným listom• práca s ľubovoľnou učebnicou
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 2 vyučovacie hodiny
Pomôcky	<ul style="list-style-type: none">• ľubovoľná učebnica

Metodický postup

Vstupná, neformálna diagnostika: Učiteľ pomocou riadeného rozhovoru zistí uje úroveň vstupných poznatkov žiakov o syntaktickej rovine jazyka – konkrétne: o nadvetnej/textovej syntaxi (členenie textu, slovosled, prostriedky nadväznosti textu).

Žiaci ďalej pracujú s pracovným listom podľa pokynov učiteľa. S teoretickými časťami pracujú formou párovej práce – metódou PÁROVÉ ČÍTANIE – PÁROVÉ SÚHRNY. Táto metóda žiakom pomôže lepšie pochopiť novú učebnú látku. Prípadné nejasnosti žiaci konzultujú s učiteľom. Pri čítaní teoretickej časti si robia aj poznámky na okraj pracovného listu pomocou metódy INSERT. Po každej teoretickej časti nasledujú cvičenia na precvičenie daného tematického okruhu. Cvičenia riešia žiaci takou formou práce, aká je uvedená v pracovnom liste pri jednotlivých úlohách.

TEMATICKÉ OKRUHY v pracovnom liste

Členenie textu a prostriedky nadväznosti textu. Učiteľ vyberie súvislý text (krátky príbeh, rozprávku, bájku), ktorý rozstrihá podľa odsekov. Papieriky s odsekmi zamieša a dá žiakom. Žiaci pracujú v skupinách a pokúsia sa poskladať text tak, ako znie v originálnej podobe. Pomáhajú si pritom dejom, ale aj prostriedkami nadväznosti textu (odkazovacími zámenami, tvrdým a mäkkým začiatkom viet a pod.). Takýmto spôsobom si uvedomia, aké prostriedky využívame (vedome i nevedome) pri tvorbe súvislého textu.

Slovosled. Učivo zo základnej školy o objektívnom a subjektívnom členení výpovede si žiaci zopakujú a precvičia na nasledujúcom cvičení, ktoré riešia formou práce v dvojiciach.

Na záver žiaci riešia súhrnné cvičenie. Pracujú s textom z ľubovoľnej učebnice. Formou skupinovej práce analyzujú tento text z hľadiska nadvetnej/textovej syntaxe. Riešenia žiakov sú spätnou väzbou pre učiteľa, ako žiaci zvládli nové učivo. Po zhodnotení riešenia súhrnnej úlohy učiteľ zhrnie učebnú látku.

9 ČÍTANIE TEXTU S POROZUMENÍM

9.1 ČÍTANIE S POROZUMENÍM SÚVISLÉHO UMELECKÉHO TEXTU

Hlavný cieľ

- Žiaci prečítajú s porozumením súvislý umelecký text a interpretujú ho.

Špecifické ciele

- Žiaci si osvoja novú metódu práce s textom, ktorá im pomôže lepšie porozumieť textu,
- naučia sa lepšie orientovať v texte, vyhľadávať potrebné informácie, dávať získané informácie do súvislostí,
- budú vedieť potvrdiť svoju interpretáciu textu pádnymi argumentmi,
- budú vedieť porovnať informácie z textu so svojimi vlastnými skúsenosťami,
- budú vedieť zhodnotiť formálnu stránku textu (úloha č. 8),
- uvedomia si, že správnym interpretovaním informácií z textov môžu predchádzať dezinformáciám.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• práca s textom – analýza textu• interpretácia textu• dramatizácia• SQ3R
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

V úvode hodiny učiteľ oboznámi žiakov so základným členením textov na súvislé a nesúvislé. V tomto pracovnom liste budú žiaci pracovať so súvislým umeleckým textom.

Súvislé texty delíme na: 1. umelecké,
2. vecné.

Súvislým textom môže byť: rozprávanie, výklad, opis, argumentácia, inštrukcia, dokument, hypertext. (PISA, 2006)

1. Pred prácou s textom je potrebné vysvetliť žiakom princíp metódy, podľa ktorej budú pracovať s textom. Nasleduje samotná práca s textom na základe metódy **S Q 3R**, prispôbenej práci s umeleckým textom (metóda obsahuje 5 krokov):

1. krok: Žiaci si frontálne zopakujú základné informácie z literatúry – informácie o autorovi a o diele. Ak toto dielo ešte nepreberali, učiteľ ho stručne charakterizuje.

2. krok: Učiteľ sa neformálne porozpráva so žiakmi o tom, aké majú predstavy o manželstve a o vzťahu k rodičom.

3. krok: Dramatizácia textu. Učiteľ vyberie 6 žiakov, ktorým prideli jednotlivé postavy – 1. ukážka: Harpagon, Cléante, Eliza, rozprávač; 2. ukážka: Eugène, Goriot, rozprávač. Žiaci prečítajú text dramatizovane.

Druhé čítanie: žiaci si prečítajú text individuálne a potichu, zároveň si podčiarkujú kľúčové slová.

4. krok: Po prečítaní textu žiaci odpovedajú na otázky, ktoré sa týkajú obsahu textu a mimotextových súvislostí (otázky sú uvedené v pracovnom liste pod textom).

Otázky majú logickú následnosť a sú zostavené na základe **Bloomovej taxonómie**. Sú hierarchicky zoradené v nasledujúcom poradí:

1. stupeň – **zapamätanie** vedomosti alebo schopnosti na získanie informácií.
2. stupeň – **porozumenie** alebo interpretácia informácií vlastnými slovami.
3. stupeň – **aplikovanie** alebo využívanie vedomostí v neznámej situácii.
4. stupeň – **analýza** alebo rozpísanie vedomostí na menšie a poukázanie na vzťahy medzi nimi.
5. stupeň – **syntéza** alebo spojenie dvoch častí: vedomostí a riešenia problému.
6. stupeň – **hodnotenie** alebo robenie rozhodnutí/posudkov na základe kritérií.

Žiaci odpovedajú na otázky písomne alebo ústne (vo forme skupinovej práce) na základe udaných piktogramov a .

Keď žiaci doriešia úlohy, učiteľ s nimi prekonzultuje všetky riešenia a odpovede hodnotí podľa nasledujúcich kritérií (kritérium sa viaže k číslu úlohy):

Kritériá na hodnotenie odpovedí žiakov:

1. úplnosť, správnosť,
2. správnosť, výstižnosť,
3. správnosť,
4. správnosť,
5. porovnanie, argumentácia,
6. správnosť,
7. výstižnosť, správnosť,
8. porovnanie, argumentácia.

5. krok: Finálnym krokom je krátke zhrnutie všetkých predchádzajúcich častí a vyhodnotenie správnych odpovedí.

9.2 ČÍTANIE S POROZUMENÍM SÚVISLÉHO VECNÉHO TEXTU – REKLAMA

Hlavný cieľ

- Žiaci interpretujú súvislý vecný text podľa zadaných kritérií.

Špecifické ciele

- Žiaci si osvoja nové metódy práce s textom, ktoré im pomôžu lepšie porozumieť textu,
- budú vedieť vyhľadávať potrebné informácie, dávať získané informácie do súvislostí,
- budú vedieť potvrdiť svoju interpretáciu textu pádnymi argumentmi,
- uvedomia si, že správnym interpretovaním informácií z textov môžu predchádzať dezinformáciám,
- prehĺbia si svoje vedomosti o reklame.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • Brainstorming • riadený rozhovor • Výmena otázok a odpovedí • K-W-L • Analýza sémantických prvkov • práca s textom – analýza

	interpretácia textu
Časová dotácia	• 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

V úvode hodiny učiteľ oboznámi žiakov zo základným členením textov – na súvislé a nesúvislé. V tomto pracovnom liste budú žiaci pracovať so súvislým vecným textom.

Súvislé texty delíme na: 1. umelecké,
2. vecné.

Súvislým textom môže byť: rozprávanie, výklad, opis, argumentácia, inštrukcia, dokument, hypertext. (PISA, 2006)

Poznámka: Pred prácou s textom treba žiakom vysvetliť princíp metód, akými budú pracovať.

Vstupná diagnostika – Brainstorming

Učiteľ vedie so žiakmi neformálny rozhovor o reklame formou frontálnej práce. Následne na to si žiaci svoje doterajšie poznatky o reklame zapíšu individuálne do 1. stĺpca v tabuľke – v pripravenom pracovnom liste. Pracujú tak na základe metódy K-W-L:

K-W-L

Viem – Chcem vedieť – Naučil som sa (angl. Know – Want – Learned)

D. M. Ogleová (1986) postavila svoju učebnú stratégiu na troch základných krokoch:

krok: K – uvedomenie si, čo už viem,

krok: W – určenie si, čo chcem vedieť,

krok: L – rozpamätanie sa na to, čo som sa naučil.

Nasleduje samotná práca s textom na základe metódy **Výmena otázok a odpovedí**. Učiteľ vysvetlí žiakom princíp tejto metódy.

Postup

1. Rozdeliť žiakov do dvojíc.
 2. Obidvaja žiaci čítajú rovnaký text, rozdelený v pracovnom liste na odseky.
 3. Po každom odseku zastanú a kladú si navzájom otázky o obsahu textu.
- Cieľom takéhoto čítania je detailne pochopiť obsah textu a súvislosti v ňom.

Po prečítaní textu žiaci samostatne vypĺňajú 2. a potom 3. stĺpec v tabuľke. Tabuľka je zostavená na základe metódy **Analýza sémantických prvkov**.

Po vyplnení tabuľky: učiteľ diskutuje so žiakmi o ich riešeniach.

Na záver vedie učiteľ so žiakmi riadený rozhovor na základe doplňujúcich otázok (1. a 2.) v pracovnom liste (uvedené sú za tabuľkou).

Potom sa žiaci rozdelia do skupín a formou skupinovej práce vypracujú úlohy č. 3 a 4.

Reklamy, ktoré vytvoria, prezentujú pred spolužiakmi. Nakoniec učiteľ spoločne so žiakmi zhrnie prebraté učivo o reklame.

9.3 ČÍTANIE S POROZUMENÍM NESÚVISLÉHO TEXTU – FORMULÁR

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia interpretovať nesúvislý text – formulár a tiež vytvoriť takýto druh nesúvislého textu.

Špecifické ciele

- Žiaci vyhľadajú zadané informácie v nesúvislom texte vo formulári,
- budú vedieť hľadať súvislosti medzi informáciami a pritom logicky uvažovať,

- uvedomia si, že správnym interpretovaním informácií z textov môžu predchádzať dezinformáciám,
- budú vedieť aplikovať svoje poznatky pri orientovaní sa v ponukách cestovných kancelárií pri výbere spoločnej dovolenky s rodičmi,
- naučia sa vyplňať formulár.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • práca s nesúvislým textom – analýza a interpretácia textu • práca s mapou • práca s IKT
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

V úvode hodiny učiteľ oboznámi žiakov so základným členením textov na súvislé a nesúvislé. V tomto pracovnom liste budú žiaci pracovať s nesúvislým textom – formulárom.

Nesúvislými textami sú schémy a grafy, tabuľky a matice, diagramy, mapy, formuláre, informačné hárky, výzvy a inzeráty, vouchery, certifikáty. (PISA, 2006)

Žiaci budú analyzovať údaje napísané vo formulári. Vyhl'adajú správne odpovede na otázky uvedené v tabuľke.

Kto?	osoby
Čo?	čin, predmet
Kde?	miesto
Kedy?	čas
Ako?	prostriedok, spôsob dopravy
Prečo?	príčina (dedukovať)

V úvode hodiny učiteľ vedie riadený rozhovor so žiakmi o ich prázdninách/dovolenkách s rodičmi a o tom, či už niekedy museli vyplniť nejaký formulár.

Potom žiaci začnú pracovať s pripraveným pracovným listom. Individuálne si prezrú pripravený formulár. Ak niektorému údaju nerozumejú, je potrebné vysvetliť ho. Za formulárom nasledujú úlohy, ktoré majú overiť, či žiaci tomuto nesúvislému textu porozumeli. Otázky majú logickú následnosť a sú zostavené na základe **Bloomovej taxonómie**. Sú hierarchicky zoradené v nasledujúcom poradí:

- 1. stupeň – zapamätanie** vedomostí alebo schopností na získanie informácií.
- 2. stupeň – porozumenie** alebo interpretácia informácií vlastnými slovami.
- 3. stupeň – aplikovanie** alebo využívanie vedomostí v neznámej situácii.
- 4. stupeň – analýza** alebo rozpísanie vedomostí na menšie a poukázanie na vzťahy medzi nimi.
- 5. stupeň – syntéza** alebo spojenie dvoch častí: vedomostí a riešenia problému.
- 6. stupeň – hodnotenie** alebo robenie rozhodnutí/posudkov na základe kritérií.

Žiaci odpovedajú na otázky písomne alebo ústne (vo forme skupinovej práce) na základe udaných piktogramov a .

Keď žiaci doriešia 7. úlohu, učiteľ s nimi prekonzultuje všetky riešenia a odpovede hodnotí podľa nasledujúcich kritérií (kritérium sa viaže k číslu úlohy):

Kritériá na hodnotenie odpovedí žiakov:

1. správnosť, logická súvislosť,
2. správnosť,
3. správnosť,
4. správnosť, logická súvislosť
5. úplnosť, správnosť,
6. logická súvislosť, argumentácia,
7. argumentácia,
8. logická súvislosť, argumentácia.

8. a 9. úlohe je vhodné venovať viac času – ak umožníme žiakom používať aj výpočtovú techniku a spracovať si úlohu vo forme projektu, bude vyžadovať min. 1 vyučovaciu hodinu.

Finálnym krokom je krátke zhrnutie všetkých predchádzajúcich častí a vyhodnotenie správnych odpovedí.

9.4 ČÍTANIE S POROZUMENÍM NESÚVISLÉHO TEXTU – GRAF A TABUĽKA

Hlavný cieľ

- Žiaci interpretujú nesúvislý text – graf a tabuľku.

Špecifické ciele

- Žiaci vyhľadajú informácie v tabuľke a v grafe podľa zadaných kritérií,
- naučia sa lepšie orientovať v tabuľkách a v grafoch a dávať získané informácie do súvislostí,
- zhodnotia situáciu vo využívaní informačno-komunikačných technológií na Slovensku,
- potvrdia svoju interpretáciu textu pádnymi argumentmi,
- uvedomia si, že správnym interpretovaním informácií z textov môžu predchádzať dezinformáciám,
- uvedomia si finančnú náročnosť spojenú s používaním jednotlivých informačno-komunikačných technológií.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• práca s nesúvislým textom – analýza a interpretácia textu• práca s tabuľkou a grafom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

V úvode hodiny učiteľ oboznámi žiakov so základným členením textov – na súvislé a nesúvislé. V tomto pracovnom liste budú žiaci pracovať s nesúvislým textom – s grafom a tabuľkou.

Nesúvislými textami sú schémy a grafy, tabuľky a matice, diagramy, mapy, formuláre, informačné háčky, výzvy a inzeráty, vouchery, certifikáty. (PISA, 2006)

Najskôr si žiaci individuálne prezrú uvedenú tabuľku a graf. Ak nejakému údaju nerozumejú, je potrebné vysvetliť ho. Za tabuľkou a grafom nasledujú úlohy, ktoré majú overiť, či žiaci týmto nesúvislým textom rozumeli. Otázky majú logickú následnosť a sú zostavené na základe **Bloomovej taxonómie**. Sú hierarchicky zoradené v nasledujúcom poradí:

- 1. stupeň – zapamätanie** vedomostí alebo schopností na získanie informácií.
- 2. stupeň – porozumenie** alebo interpretácia informácií vlastnými slovami.
- 3. stupeň – aplikovanie** alebo využívanie vedomostí v neznámej situácii.
- 4. stupeň – analýza** alebo rozpísanie vedomostí na menšie a poukázanie na vzťahy medzi nimi.
- 5. stupeň – syntéza** alebo spojenie dvoch častí: vedomostí a riešenie problému.
- 6. stupeň – hodnotenie** alebo robenie rozhodnutí/posudkov na základe kritérií.

Žiaci odpovedajú na otázky písomne alebo ústne (vo forme skupinovej práce) na základe udaných piktogramov a .

Keď žiaci doriešia úlohy, učiteľ s nimi prekonzultuje všetky riešenia a odpovede hodnotí podľa nasledujúcich kritérií (kritérium sa viaže k číslu úlohy):

Kritériá na hodnotenie odpovedí žiakov:

1. a) správnosť, b) argumentácia,
2. správnosť,
3. správnosť, úplnosť,
4. a) správnosť, b) logická súvislosť,
5. výstižnosť,
6. argumentácia,
7. logická súvislosť,
8. argumentácia,
9. správnosť.

Finálnym krokom je krátke zhrnutie všetkých predchádzajúcich častí a vyhodnotenie správnych odpovedí.

10 KOMUNIKÁCIA

10.1 NEVERBÁLNA KOMUNIKÁCIA – MIMIKA A OČNÝ KONTAKT

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia využívať mimiku ako podporný prvok pri vyjadrovaní svojich myšlienok a pocitov.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s neverbálnym spôsobom komunikácie – so zameraním na mimiku,
- oboznámia sa so zásadami efektívnej komunikácie,
- uvedomia si dôležitosť očného kontaktu s komunikujúcim partnerom,
- uvedomia si, aké chyby robievame v oblasti mimiky pri komunikácii s partnerom.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • práca vo dvojiciach • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadený rozhovor • rolová hra • práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

Formou riadeného rozhovoru učiteľ zopakuje so žiakmi základné informácie o neverbálnej komunikácii.

Táto vyučovacia hodina bude venovaná téme mimika. Žiaci pracujú s pracovným listom.

Formou frontálneho vyučovania si prečítajú základné informácie o mimike.

Nasledujú praktické cvičenia.

V **1. cvičení** si žiaci pokúsia identifikovať pocity, ktoré prezrádzajú mimické výrazy jednotlivých tvári.

V **2. cvičení** formou individuálnej práce žiaci nakreslia niekoľko vlastných obľúbených emotikonov, ktoré často používajú pri písaní e-mailov kamarátom. Keďže pri internetovej komunikácii chýba osobný kontakt, emotikony sa stali obľúbenou formou vyjadrovania pocitov.

Ďalej si žiaci formou frontálneho vyučovania prečítajú základné informácie o dôležitosti očného kontaktu. Nasledujú dve cvičenia zamerané na precvičenie očného kontaktu.

Základom **2. cvičenia** je predvedenie dvoch dialógov. Učiteľ vyberie dve dvojice žiakov, aby predviedli spontánny rozhovor na ľubovoľnú tému. Vopred ich však upozorní (tak, aby o tom ostatní žiaci nevedeli), aby jedna dvojica pri rozhovore udržiavala stály očný kontakt a druhá dvojica sa mu pri rozhovore vyhýbala. Po predvedení týchto neformálnych rozhovorov ostatní žiaci zhodnotia, ktorý variant rozhovoru sa im páčil viac a prečo. Učiteľ poukáže na dôležitosť očného kontaktu.

3. cvičenie je zamerané na precvičenie očného kontaktu počas rozhovoru. Žiaci si formou párovej práce nacvičia dialógy na bežné témy. Učiteľ im rozdelí úlohy podľa pokynov v cvičeniach 3 a) až d). Po predvedení rozhovorov žiaci zhodnotia, ako sa im páčil/nepáčil „predpísané“ udržiavaný očný kontakt.

V úlohe 3 po c) majú žiaci zámerne klamať. Chceme tým poukázať na to, že keď klameme partnerovi, väčšinou sa vyhýbame očnému kontaktu. Aj podľa tohto znaku môžeme v reálnom živote zistiť, či nám niekto klame, alebo nie. (Preto si väčšina ľudí vybavuje nepríjemné klamstvá cez telefón.)

Na záver učiteľ spoločne so žiakmi zhodnotí, akú funkciu zohráva v našom živote mimika a akú dôležitú úlohu plní očný kontakt.

10.2 NEVERBÁLNA KOMUNIKÁCIA – GESTIKULÁCIA

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia využívať gestikuláciu ako podporný prvok pri vyjadrovaní svojich myšlienok a pocitov.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s neverbálnym spôsobom komunikácie – so zameraním na gestikuláciu,
- oboznámia sa so zásadami efektívnej komunikácie,
- uvedomia si význam jednotlivých gest,
- uvedomia si, aké chyby robievame v oblasti gestikulácie pri komunikácii s partnerom.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• práca vo dvojiciach• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• riadená diskusia• riadený rozhovor• rolová hra• práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

Formou riadeného rozhovoru si žiaci spolu s učiteľom zopakujú základné informácie o neverbálnej komunikácii a gestikulácii.

Ďalej sa budú venovať len gestikulácii. Žiaci pracujú s pracovným listom. Formou frontálneho vyučovania si prečítajú základné informácie o gestikulácii. Po teoretickom úvode nasleduje otázka pre žiakov: „Aký význam má používanie gest pri komunikácii?“ Správne odpovede:

- v mnohých prípadoch nahrádzajú slová,
- zvyšujú názornosť povedaného,
- dokresľujú obsah hovoreného,
- významovo sú dôležitejšie ako slová,
- podporujú a zvýrazňujú to, čo práve človek chce povedať slovami.

Nasledujú praktické cvičenia. V **1. cvičení** učiteľ poverí jedného žiaka, aby predviedol niekoľko gest. Ostatní žiaci hádajú ich význam – napríklad:

- odopínanie a zapínanie manžetových gombíkov,
- zakrútenie hlavou, napr. sprava doľava,
- pokývanie hlavou, napr. smerom hore, dolu,
- pokrčenie ramien,
- ukazovák položený kolmo na ústa,
- obe ruky vyletia rýchlo nad hlavu,
- dvojica si vzájomne tľapne otvorenou dlaňou,
- vystretá zatvorená päšť so vztýčeným palcom,
- zakrývanie úst,
- dotyk ucha a pod.

2. cvičenie je zamerané na predvedenie dialógov. Dvaja žiaci budú predvádzať istú situáciu zo života a komunikovať budú medzi sebou i s ostatnými len pomocou posunkov, gest a mimiky. Názorne – len pomocou gestikulácie, teda bez slov – predvedú jednu z nasledujúcich situácií:

- chcú si od priateľky požičať sveter alebo od priateľa film,
- nešťastnou náhodou rozbili pohár alebo vyliali farbu na koberec,
- vonku je veľmi pekné alebo škaredé počasie,
- pôjdu s priateľkou nakupovať alebo s priateľom na ryby,
- pôjdu s priateľkou do kina alebo s priateľom na futbalový zápas,

- chcú, aby im niekto podal cukor,
 - chcú vypnúť alebo zapnúť rádio.
- Ostatní sa snažia uhádnuť, o akú situáciu ide.
(Zdroj: Kuchariková – Húsková – Hincová, 2007, s. 53)

3. cvičenie má charakter formatívneho hodnotenia. Úlohou vybraných žiakov je predviesť rozhovor na bežnú tému s použitím primeranej gestikulácie. Ostatní žiaci zhodnotia vhodnosť a efektívnosť predvedených gest. Navrhnu riešenia na efektívnejšie využívanie gest, zamyslia sa nad vhodnosťou použitia jednotlivých gest v niektorých komunikačných situáciách.

Na záver učiteľ zhrnie prebratú problematiku gestikulácie.

10.3 NEVERBÁLNA KOMUNIKÁCIA – PROXEMIKA A POSTUROLÓGIA

Hlavný cieľ

- Žiaci pochopia význam proxemiky a posturologie pri komunikácii a naučia sa ju využívať ako podporný prvok pri vyjadrovaní svojich myšlienok a pocitov.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s neverbálnym spôsobom komunikácie – so zameraním na proxemiku a posturologiu,
- oboznámia sa so zásadami efektívnej komunikácie,
- uvedomia si význam jednotlivých komunikačných zón.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadená diskusia • situačná hra • rolová hra • práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Formou riadeného rozhovoru si žiaci spolu s učiteľom zopakujú základné informácie o neverbálnej komunikácii.

Ďalej sa budú venovať len proxemike a posturologii. Žiaci pracujú s pracovným listom.

Formou frontálneho vyučovania si prečítajú základné informácie o proxemike a posturologii.

1. cvičenie – žiaci formou individuálnej práce priradujú k obrázkom jednotlivé zóny a k zónam príslušné vzdialenosti. Svoje riešenia zapisujú pod príslušné obrázky. Učiteľ riešenie skontroluje.

2. cvičenie – žiaci formou skupinovej práce dopĺňajú údaje do tabuľky. Musia rozmýšľať na tým, v akej vzdialenosti sa pri komunikácii nachádzajú jednotliví komunikanti.

3. cvičenie – učiteľ niekoľkým žiakom vysvetlí charakteristické črty proxemického tanca, teritoriálneho správania a pod. a požiada ich, aby predviedli krátke scény pre spolužiakov.

Ostatní žiaci sa na základe predvedených scénok pokúsia formou skupinovej práce charakterizovať jednotlivé pojmy týkajúce sa proxemického správania. Po predvedení každej scény si učiteľ overí, či žiaci správne pochopili princíp jednotlivých proxemických hier. Ich riešenia koriguje.

RIEŠENIE

Proxemický tanec – ak sa stretnú dvaja ľudia s odlišným chápaním osobnej zóny, môžeme pozorovať vzájomné približovanie a oddiaľovanie sa.

Teritoriálne správanie – znamená prejav rešpektu k teritóriu druhého a potrebu zachovať si určité vlastné teritórium.

Bariérové znamenia – sú prejavom obranného správania v sociálnych situáciách. Bariérou je napr. široký stôl medzi dvoma osobami, prekríženie rúk, nôh a pod.

Dištančná zóna – je to sympatická vzdialenosť, ktorá človeku vyhovuje pri stretnutí s iným človekom.

Odvracanie sa – je to pomoc v situácii, keď sa narúša osobná alebo intímna zóna a nemôžeme odísť (napr. v autobuse, vo výťahu a pod.).

4. cvičenie je situačnou hrou. Žiaci sa vžijú do postáv cestujúcich v preplnenom autobuse, do ktorého pristúpi opitý človek a bude narušovať ich intímnu zónu. Po odohratí scény žiaci opíšu svoje pocity.

5. cvičenie – má charakter formatívneho hodnotenia. Ide o rolovú hru, keď jeden žiak bude predstavovať sochára, ktorý má vytvoriť súsošie podľa zadaných kritérií. Musí dávať pozor na to, aby umiestnil „sochy“ do správnej vzdialenosti a polohy. (V úlohe sochára sa môžu vystriedať viacerí žiaci.) Učiteľ si takto prakticky overí, či žiaci pochopili význam jednotlivých zón.

6. cvičenie – je sumatívnym hodnotením. Žiaci si individuálne overia svoje nadobudnuté poznatky o proxemike a posturoológii. Učiteľ test vyhodnotí.

10.4 ASERTÍVNA KOMUNIKÁCIA

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia asertívne komunikovať.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s princípmi asertívneho správania a asertívnej komunikácie,
- uvedomia si, aké nesprávne formulácie používame pri komunikácii,
- uvedomia si, že asertívne správanie je základom efektívnej komunikácie,
- naučia sa chápať jazyk ako prostriedok na vyjadrenie svojich postojov a citov a budú ním vedieť vyjadriť svoje pozitívne i negatívne pocity.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadená diskusia • rolová hra • práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 1 vyučovacia hodina

Metodický postup

Žiaci pracujú s pripraveným pracovným listom.

Učiteľ začne hodinu **motivačným citátom**. Po prečítaní citátu nasleduje riadená diskusia o **asertívnom správaní a asertívnej komunikácii** – kedy je komunikácia asertívna, čomu by sme sa mali pri komunikácii vyhýbať a pod. Spoločne definujú asertívne správanie a jeho znaky.

Žiaci si zapisujú poznámky do pracovného listu.

RIEŠENIE

- vyjadriť svoje pocity jasne a primerane,
- povedať nie, ak to vyžaduje situácia,
- prijať odmietnutie druhého bez pocitu urážky,
- prijať konštruktívnu kritiku druhého,
- požiadať druhého o to, čo potrebujeme,
- presadiť svoje požiadavky,
- uzatvoriť rozumný kompromis,
- počúvať druhých a pod.

Pokračuje práca s pracovným listom – žiaci si samostatne prečítajú asertívne práva.

Potom sa žiaci pokúsia v dvojiciach doplniť tabuľku s nesprávnymi formuláciami. Nakoniec svoje riešenia prediskutujú s učiteľom.

RIEŠENIE

Učiteľ upozorní žiakov na **NESPRÁVNE FORMULÁCIE**:

- varovanie – „Ak to urobíš, budeš to neskôr ľutovať...“
- nútenie – „Musíš, ... mal by si, ...“
- návrh riešenia – „Keby som to robil ja, spravil by som to takto...“
- poučovanie – „Keď som bol v tvojom veku,...“
- zosmiešňovanie – „Ty si smiešny, ... ty si sa zbláznil...“
- tlmočník – „Tvojím problémom je to, že...“

Žiaci budú teraz vo dvojiciach nacvičovať a predvádzať vlastné dialógy ako rolovú hru.

Učiteľ však prideliť žiakom dvojakú úlohu: vyberie dvojice žiakov, ktorí si nacvičia dialógy s nesprávnymi formuláciami; a dvojice žiakov, ktorí si nacvičia dialógy v súlade s asertívnym správaním. Po predvedení dialógov učiteľ ešte raz – spoločne so žiakmi – na základe týchto reálnych ukážok zopakuje, v čom spočíva asertívna a neasertívna komunikácia.

10.5 ASERTÍVNE KOMUNIKAČNÉ TECHNIKY

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia využívať pri komunikácii asertívne komunikačné techniky.

Špecifické ciele

- Žiaci sa oboznámia s princípmi asertívneho správania a asertívnej komunikácie,
- uvedomia si, aké nesprávne formulácie používame pri komunikácii,
- uvedomia si, že asertívne správanie je základom efektívnej komunikácie,
- naučia sa chápať jazyk ako prostriedok na vyjadrenie svojich postojov a citov a budú ním vedieť vyjadriť svoje pozitívne i negatívne pocity.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
--------------------------	---

Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadená diskusia • rolová hra • asertívne komunikačné techniky (Pokazená gramofónová platňa, Otvorené dvere, Vyslovenie a prijímanie komplimentu) • práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 2 vyučovacie hodiny

Metodický postup

Žiaci pracujú s pripraveným pracovným listom.

Táto vyučovacia hodina nadväzuje na prebraté učivo o asertívnej komunikácii. Hodina sa začína riadeným rozhovorom o asertívnej komunikácii a predstavách žiakov o asertívnom správaní.

Ďalej učiteľ na základe teórie opísanej v pracovnom liste oboznámi žiakov s nasledujúcimi asertívnymi technikami:

- **Pokazená gramofónová platňa** – pokojné opakovanie toho, čo chcem.
- **Otvorené dvere** – kritika prijímaná pokojne, bez úzkosti.
- **Vyslovenie a prijímanie komplimentu** – prijímanie komplimentu, reakcia na kompliment.
- **Negatívna asercia** – súhlas s kritikou vlastných nedostatkov.
- **Negatívne pýtanie sa** – otázkami privediem kritiku do úzkych a dokážem mu, že nevie, čo kritizuje.

Žiaci pracujú v dvojiciach s pracovným listom. Najskôr si formou frontálneho vyučovania prečítajú podstatu danej techniky opísanej v pracovnom liste. Potom si žiaci vyberú jednu techniku, na základe ktorej si nacvičia dialóg, rolovú alebo inscenačnú hru na ponúknuté alebo vlastné témy.

Okrem námetov na dialógy uvedených v pracovnom liste možno čerpať aj z nasledujúcich tém:

Vypýtajte si späť drobné od vrchného.

Vráťte prehnité ovocie.

Potrebujete stopnúť auto.

Chcete o stupeň lepšiu známku, keďže si ju zaslúžite.

Požadujete vymeniť poškodené topánky.

„Uprac si.“

„Pomôžete mi s mojím nákupom k autu?“

Po každom pripravenom dialógu danou technikou učiteľ zhodnotí celkový priebeh dialógu a mieru využitia konkrétnej techniky. (Ostatní žiaci môžu hádať, ktorú techniku si daná dvojica zvolila.)

Poznámka: Ak učiteľ nemá k dispozícii 2 vyučovacie hodiny, môže sa zamerať na precvičenie 1 ľubovoľnej techniky alebo môže žiakov rozdeliť do troch skupín a jednotlivým skupinám prideliť rôzne techniky.

(Zdroj – asertívne techniky: http://iapl.sk/cl_as.html#techniky)

11 ADMINISTRATÍVNY ŠTÝL

11.1 ŽIADOSŤ O PRIJATIE DO ZAMESTNANIA

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia napísať žiadosť, ktorá bude spĺňať dané kritériá z formálnej i obsahovej stránky.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none">• individuálna práca• skupinová práca – kooperatívne vyučovanie• frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none">• riadený rozhovor• práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none">• 1 vyučovacia hodina
Pomôcky a prostriedky	<ul style="list-style-type: none">• pripravené formuláre• PC

Metodický postup

Učiteľ si pripraví vzorovú žiadosť o prijatie do zamestnania, ktorú načíta na školský server alebo iným spôsobom dá k dispozícii žiakom. Podmienkou na realizáciu tejto vyučovacej jednotky je možnosť pracovať s PC.

Žiaci si otvoria vzorovú žiadosť. Formou frontálneho vyučovania analyzujú konkrétnu žiadosť. Odpovedajú na učiteľovu otázku: *Aké základné informácie musí obsahovať každá žiadosť?*

Potom učiteľ žiakov upozorní, že každý oficiálny dokument má aj svoju stanovenú formálnu stránku, ktorá musí korešpondovať s požiadavkami slovenskej technickej normy na písomnosti administratívneho štýlu. Údaje (vymenovali žiaci), ktoré sú v žiadosti usporiadané vždy stanoveným spôsobom. Učiteľ vyzve žiakov, aby si ešte raz prezreli žiadosť – jej formálnu stránku. Potom žiaci súbor zatvoria a pracujú v skupinách s pripravenými „lístkami“. Na „lístkoch“ sú rozstrihané jednotlivé časti žiadosti. Úlohou žiakov je poskladať žiadosť tak, aby bola zachovaná formálna aj obsahová stránka. K jednotlivým častiam žiadosti priradia ich pomenovanie – tiež rozstrihané na lístkoch. Po skončení činnosti si opäť otvoria už známy súbor so vzorovou žiadosťou a skontrolujú si správnosť údajov.

Ďalším krokom je práca s inzerátmi. Učiteľ alebo žiaci si prinesú vystrihnuté inzeráty z novín s ponukami voľných pracovných miest. Úlohou žiakov je (individuálne) napísať vlastnú (fiktívnu) žiadosť do zamestnania. Musia pritom dodržať nielen formálnu stránku žiadosti, ale aj obsahovú – obsah musí korešpondovať s inzerátom. Učiteľ na záver skontroluje každú žiadosť a zhodnotí ju.

11.2 MOTIVAČNÝ LIST

Hlavný cieľ

- Žiaci sa naučia napísať vlastný motivačný list k žiadosti o prijatie do zamestnania, ktorý bude spĺňať dané kritériá na formálnu i obsahovú stránku.

Organizačné formy	<ul style="list-style-type: none"> • individuálna práca • skupinová práca – kooperatívne vyučovanie • frontálne vyučovanie
Organizačné metódy	<ul style="list-style-type: none"> • riadený rozhovor • práca s pracovným listom
Časová dotácia	<ul style="list-style-type: none"> • 1 vyučovacia hodina
Pomôcky a prostriedky	<ul style="list-style-type: none"> • pripravené formuláre • PC

Metodický postup

Učiteľ si pripraví vzorový motivačný list, ktorý načíta na školský server alebo iným spôsobom dá k dispozícii žiakom na PC. Podmienkou na realizáciu tejto vyučovacej jednotky je možnosť pracovať s PC.

Žiaci si na PC otvoria vzorový motivačný list. (Túto hodinu je vhodné zaradiť do vyučovania až po odučenej hodine, počas ktorej sa žiaci naučili písať žiadosť o prijatie do zamestnania. Uvedený motivačný list totiž nadväzuje na spomínanú žiadosť.)

Formou frontálneho vyučovania žiaci analyzujú konkrétny motivačný list. Odpovedajú na učiteľove otázky: *Aké základné informácie by mal obsahovať každý motivačný list? Ktoré informácie je vhodné spomenúť a ktoré nie? Pri akej príležitosti sa píše motivačný list? a pod.*

(V motivačnom liste neuvádzame podrobné informácie, ktoré sú uvedené v životopise. Dodržiavame zásady oficiálnej komunikácie – nie sme zbytočne familiárni ani vtipní. Nepodceňujeme sa, ale ani sa príliš nechválime.)

Vlastný text listu by mal obsahovať:

- oslovenie,
 - informáciu, odkiaľ vieme o voľnom pracovnom mieste, názor na firmu,
 - znalosti, plán, ambície – upozornenie na podrobnejšie údaje v životopise, vyjadrenie želania pracovať v tíme na ponúkanej pozícii,
 - presvedčivé zdôvodnenie, prečo ste vhodným kandidátom,
 - vyslovenie presvedčenia, že budete medzi vybratými, požiadanie o skorú odpoveď.
- (Zdroj: Caltíková a kol., 2006, str. 45)

Následne na to učiteľ žiakov upozorní, že každý oficiálny dokument má svoju stanovenú formálnu stránku, ktorá musí korešpondovať s požiadavkami slovenskej technickej normy, ktorá upravuje písanie úradných listov. Údaje (vyenovali žiaci), ktoré sú v žiadosti usporiadané vždy stanoveným spôsobom. Učiteľ vyzve žiakov, aby si ešte raz prezreli vzorový motivačný list – jeho formálnu stránku. Potom žiaci tento súbor zatvoria a pracujú v skupinách s pripravenými „lístkami“. Na „lístkoch“ sú rozstrihané jednotlivé časti listu. Úlohou žiakov je poskladať list tak, aby bola zachovaná jeho formálna aj obsahová stránka. K jednotlivým častiam listu priradia ich pomenovanie, tiež rozstrihané na lístkoch. Po skončení si opäť otvoria už známy súbor so vzorovým motivačným listom a skontrolujú si správnosť údajov.

Ďalším krokom je písanie vlastného motivačného listu. Ak žiaci na predchádzajúcej hodine písali žiadosť o prijatie do zamestnania, tvoria motivačný list, ktorý sa priloží k tejto

konkrétnej žiadosti. *V tomto prípade v motivačnom liste neuvádzajú miesto a dátum.* Žiaci musia dodržať formálnu stránku listu, ale veľkú pozornosť musia venovať aj výberu štylistických prostriedkov. Učiteľ na záver individuálne skontroluje každý list a zhodnotí ho.

12 ORGANIZAČNÉ FORMY A METÓDY PRÁCE

ORGANIZAČNÉ FORMY

DELENIE

1. Podľa typu komunikácie medzi učiteľom a žiakmi:

- 1.1 Frontálne vyučovanie
- 1.2 Skupinové vyučovanie
 - 1.2.1 Kooperatívne vyučovanie
- 1.3 Individuálne vyučovanie

2. Podľa typu prostredia:

- 2.1 Vyučovanie v triede a v špecializovaných priestoroch školy, (napr. laboratórium, dielne, pozemky, školská knižnica a pod.)
- 2.2 Vyučovanie v mimoškolských priestoroch (mestská knižnica, podnik, múzeum, galéria, športové zariadenia a pod.)

METÓDY VYUČOVANIA

odporúčané pre predmet SLOVENSKÝ JAZYK

I. METÓDY VYUČOVANIA A KOMPETENCIE

Metódy práce sú členené do štyroch oblastí.

1. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj čítania – metódy práce s textom
2. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj písania
3. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj počúvania
4. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj hovorenia (komunikácie)

1. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj čítania – metódy práce s textom

Rozvíjajú u žiakov tieto kompetencie:

- Poznať a rozlišovať texty (umelecký a vecný). Chápať tertextualitu („čítanie medzi riadkami“). Vedieť vyjadriť svoj estetický zážitok z emocionálneho prežívania.
- Čítať s porozumením umelecké a vecné texty. Chápať podstatu textu, identifikovať kľúčové slová.
- Schopnosť spracovať text – urobiť z neho konspekt, osnovu alebo tézy. Analyzovať text, vyjadriť v ňom hlavnú myšlienku (explicitne alebo implicitne vyjadrenú).
- Zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry.
- Analyzovať a dávať do súvisu gramatické javy, určiť ich funkciu v závislosti od kontextu.
- Uvedomiť si, že efektívne čítanie je základom seba vzdelávania – celoživotného učenia.

2. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj písania

Rozvíjajú u žiakov tieto kompetencie:

- Ovládať jazykové normy. Primerane (vhodne) využívať jazykové prostriedky, vedieť rozpoznať stereotypy a kliše. V písaných prejavoch dodržiavať pravidlá pravopisu.
- Tvorit' ústny jazykový prejav (od určenia témy a získania informácií cez osnovu, tvorbu konceptu až k čistopisu) s prihliadnutím na jazykovú variabilitu.
- Analyzovať text z obsahového i formálneho hľadiska. Pri tvorbe i analýze textu využívať logické operácie a uplatňovať logickú nadväznosť slov a viet.
- Transformovať texty z jedného žánru do druhého.
- Napísať ucelenú slohovú prácu podľa zákonitostí jednotlivých slohových postupov, slohových útvarov a štýlov. V reálnom živote schopnosť vytvoriť praktické písomnosti.
- Prispôbiť písaný prejav komunikačnej situácii.
- Poznať rozdiely medzi ústnym a písaným prejavom; medzi subjektívnym a objektívnym spracovaním témy.

3. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj počúvania

Rozvíjajú u žiakov tieto kompetencie:

- Schopnosť porozumieť počutému, t. j. zachytiť hlavnú myšlienku textu, prípadne kľúčové slová.
- Rozpoznať kontext komunikačnej situácie.
- Rozoznať cieľ komunikácie.
- Pochopiť a roztriediť vypočuté informácie.
- Byť schopný rozoznať jazykovú pestrosť a variabilitu v rámci sociálneho a regionálneho prostredia (slang, nárečie).
- Všimnúť si nesprávnosť použitých slov, resp. slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných situáciách v rámci masmediálnej kultúry.
- Byť schopný identifikovať suprasegmentálne javy v komunikácii.

4. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj hovorenia (komunikácie)

Rozvíjajú u žiakov tieto kompetencie:

- Schopnosť presne reagovať na počutý text: a) jasnou a zrozumiteľnou odpoveďou, b) otázkou. Osvojiť si pravidlá asertívneho správania, ktoré tvorí základ úspechu žiaka v súkromnej profesionálnej komunikácii.
- Pri ústnom prejave používať vhodné jazykové a mimojazykové prostriedky.
- Schopnosť adekvátne komunikovať – plynule a zrozumiteľne vyjadrovať svoje myšlienky a názory v súlade s funkciou (cieľom) prejavu v bežných každodenných situáciách, ako aj v prostredí so špecifickými jazykovými potrebami (napr. akademická pôda, pracovné prostredie.)
- Schopnosť vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu na určitú tému.
- Tvorit' ústny prejav, pripraviť si a predniesť dlhší ústny prejav.
- Uplatňovať v prejavoch logickú nadväznosť a komunikatívnu funkčnosť slov a viet.
- Byť tolerantným a interkultúrnym, t. j. byť schopným rešpektovať iné názory, postoje, svetonázor a vo svojej budúcnosti uplatňovať humánne vzťahy k iným.
- Poznať jednotlivé jazykové roviny, ich pojmový aparát a vedieť ho správne využiť vo svojich ústnych prejavoch a posúdiť v prejavoch iných ľudí.
- Stále si rozširovať aktívnu slovnú zásobu a zároveň efektívne využívať mimojazykové prostriedky.

(Zdroj: RVP, 2006)

II. DELENIE METÓD

1. Aktivizačné metódy na rozvoj čítania – metódy práce s textom

Prehľad o zaradení jednotlivých postupov do Rámca pre vyučovanie a učenie EUR.

Poradie Názov metódy	E pred čítaním textu	U počas čítania textu	R po prečítaní textu
1.1 Analýza sémantických prvkov	x		x
1.2 C – T – A	x	x	x
1.3 INSERT		x	
1.4 K – W – L	x	x	x
1.5 Párové čítanie – párové súhrny		x	x
1.6 Pojmová tabuľka	x		x
1.7 Recipročné vyučovanie		x	
1.8 Skladačka I		x	x
1.9 Skladačka II		x	x
1.10 S Q 3R	x	x	x
1.11 Šesť mysliacich klobúkov			x
1.12 Výmena otázok a odpovedí		x	

2. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj písania

- 2.1 Brainstorming
- 2.2 Písanie formou – „tu a teraz“
- 2.3 Pojmové mapovanie
- 2.4 Voľná písomná práca
- 2.5 Zhlukovanie

3. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj počúvania

- 3.1 Sprievodca predpovedí

4. Aktivizačné metódy zamerané na rozvoj hovorenia (komunikácie)

- 4.1 Debata
- 4.2 Posledné slovo mám ja
- 4.3 Pyramídová diskusia
- 4.4 T-schéma
- 4.5 Pouvažuj – vytvor pár – zjednoť svoj názor so spolužiakom
- 4.6 Vennov diagram

III. OPIS METÓD

1. AKTIVIZAČNÉ METÓDY NA ROZVOJ ČÍTANIA – METÓDY PRÁCE S TEXTOM

1.1 ANALÝZA SÉMANTICKÝCH PRVKOV

Túto metódu je vhodné použiť vtedy, keď sa žiaci učia o téme, o ktorej majú málo základných vedomostí. Podstatou tejto techniky je porovnať prvky nového a menej známeho učiva alebo témy s tými, ktoré sú známejšie. Táto aktivita napomáha žiakom pochopiť vzťahy medzi hlavnými pojmami.

V rámci vyučovania jazyka a komunikácie ju odporúčame použiť v rámci *čítania textov s porozumením* a pri *interpretácii textov*.

Postup

1. Dopredu si pripraviť tabuľku.
2. Uviesť do ľavého stĺpca tabuľky názvy troch vecí (napr. ťava, orol, veľryba).
3. Uviesť do prvého horného riadka tabuľky znaky na porovnávanie (napr. život, pohyb atď.)
4. Diskutovať o dvoch známych veciach.
5. Označiť znakmi sémantické prvky učiva (+ pre „áno“, – pre „nie“ a ?, keď si nie sú istí).
6. Vysloviť a označiť predpovede pri ostatných veciach.
7. Získavať ďalšie informácie čítaním textu.
8. Diskutovať o získaných informáciách.
9. Opraviť alebo potvrdiť správnosť v tabuľke.

	Život		Pohyb			Potrava			Druh			Veľkosť		
	v oceáne	na súši	lieta	pláva	beží	mäso	ryby	rastliny	ryba	cicavec	vták	mačka	krava	slon
ťava	-	+	-	-	+	-	-	+	-	+	-	-	+	-
orol	-	+	+	-	-	+	+	-	-	-	+	+	-	-
veľryba	+	-	-	+	-	?	+	?	+	-	-	?	?	?

(Meredith, Steel, Temple, 1998)

1.2 C – T – A

Pojem – Text – Aplikácia (angl. Concept – Text – Application)

Učebná stratégia C – T – A poukazuje na jeden zo spôsobov, ako organizovať vyučovaciu hodinu, ktorá pomáha žiakom porozumieť náučnému textu (Burns, Roe, Ross, 1988).

Má tieto tri fázy:

1. Fáza: C (Concept) – Pojem

Je to fáza hodnotenia, skúmania pojmov. Jej cieľom je rôznymi diskusnými postupmi (ako napr. brainstormingom) zistiť úroveň osvojenia si pojmov jednotlivými žiakmi.

2. Fáza: T (Text) – Text

V tejto etape učiteľ predstaví tému a stanoví cieľ čítania. Žiaci v triede čítajú jednotlivé odseky textu potichu. Po každej prečítanej časti nasleduje spoločná diskusia.

3. Fáza: A (Application) – Aplikácia

Učiteľ plánuje aktivity, ktoré podporujú u žiakov používanie získaných vedomostí z textu.

1.3 INSERT

Interaktívny záznamový systém pre efektívne čítanie a myslenie (angl. Interactive Notating System for Effective Reading and Thinking)

Insert je učebný postup, ktorý pomáha žiakom zostať pri čítaní textu aktívnymi. Je to metóda na sledovanie porozumenia (Vaughan, Estes, 1986, In: Meredith, Steele, Temple, 1998). Počet znakov, ktoré žiaci používajú, býva rôzny v závislosti od ich veku, vyspelosti, účelu čítania a ich skúsenosti so znakovým systémom.

INSERT – ako záznamový systém pre efektívne čítanie obsahuje 4 znaky, ktoré by si mal aktívny čitateľ zaznačovať na okraj textu. Nie je však potrebné označovať každý riadok alebo každú myšlienku, ktorá je v texte. Znak by mal odrážať vzťah k vybranej informácii vo všeobecnosti.

- √ Znak potvrdzuje, čo vieme, informácia je v súlade s našim poznaním.
- Znak naznačuje, čo vieme nesprávne, informácia nie je v súlade s našim poznaním.
- + Znak naznačuje, že sme sa dozvedeli novú informáciu.
- ? Znak naznačuje, že informácia je nejasná, nezrozumiteľná alebo zaujímavá a chceme o nej vedieť viac.

1.4 K – W – L

Viem – Chcem vedieť – Naučil som sa (angl. Know – Want – Learned)

D. M. Ogleová (1986) postavila svoju učebnú stratégiu na troch základných krokoch:

krok: K – uvedomenie si, čo už viem,

krok: W – určenie si, čo chcem vedieť,

krok: L – rozpomätanie sa na to, čo som sa naučil.

Vytvorila jednoduchý pracovný hárok, s ktorým žiak pracuje pred čítaním počas čítania a po prečítaní náučného textu.

1. etapa: K

Počas tejto fázy učiteľ podporuje žiakov v tom, aby si uvedomili, čo o téme vedia. Je založená na uplatňovaní dvoch postupov zisťovania predchádzajúcich vedomostí žiakov:

a) brainstormingu,

b) kategorizácii pojmov.

2. etapa: W

V druhej etape si žiaci zapisujú otázky, na ktoré chcú pri čítaní textu hľadať odpovede.

3. etapa: L

Tretia fáza je zameraná na reflexiu prečítaného. Žiaci si do pracovných hárkov zaznamenávajú, čo sa z textu naučili. Ak zistia, že text neodpovedal na všetky ich otázky, ktoré si zaznamenali v druhom stĺpci, učiteľ ich odkáže na iné zdroje.

(OGLE, 1986)

Variáciou K – W – L je **K – W – L – W – H**. Predchádzajúca edukačná stratégia je rozšírená o dva ďalšie kroky, teda W a H.

4. etapa: W čo sa ešte chcem naučiť (angl. What else I want to learn).

5. etapa: H – ako si nájdem informáciu (angl. How I will find that information).

Uplatnením rozšíreného variantu upevňujeme u žiakov uvedomenie si, že učenie sa z textu je dlhotrvajúci proces a získať informácie si vyžaduje zručnosť pracovať nielen s jedným, ale s viacerými zdrojmi (Billmeyer, Barton, 1998).

1.5 PÁROVÉ ČÍTANIE – PÁROVÉ SÚHRNY

Vyučovaci postup Párové čítanie – párové súhrny vytvoril Don Dansereau s kolektívom na Texaskej kresťanskej univerzite. Je to užitočný postup pri textoch, ktoré sú preplnené faktografickými informáciami (Meredith, Steele, Temple, 1998).

Postup

1. Rozdeliť celý text na toľko častí, koľko je vytvorených štvorčlenných skupín.
2. Každá skupina dostane svoju časť textu.
3. Vnútri jednotlivých skupín:
 - rozdeliť text na polovicu,
 - rozdeliť štvoricu na páry.
4. Pri čítaní textu každý člen páru zastáva dve odlišné roly, ktoré si navzájom počas čítania vymenia.

a) Prvá rola – *spravodajca, referujúci*

Úloha: pozorne prečíta prvý úsek textu a pripraví jeho súhrn. Po skončení čítania povie svojmu partnerovi vlastnými slovami, o čom čítal.

b) Druhá rola – *respondent*

Úloha: prečíta rovnaký úsek textu ako spravodajca, a potom ho pozorne počúva. Keď spravodajca skončí, respondent mu kladie otázky, ktoré pomôžu objasniť obsah textu.

5. Po prečítaní druhej časti textu si úlohy vymenia.

6. Každá dvojica pripraví prezentáciu (na priesvitke, hárku papiera a pod.) zo svojej časti textu.

1.6 POJMOVÁ TABUĽKA

Pojmovú tabuľku môžeme zaradiť medzi efektívne spôsoby znázornenia myšlienkových procesov. Tabuľka sa skladá z riadkov a stĺpcov, do ktorých sa zapisujú prvky a charakteristiky na porovnanie. Spôsob je účinnejší, ak sa porovnávajú viaceré prvky.

Pojmovú tabuľku môžeme využiť najmä po práci s textom – pomocou nej zistíme, či žiaci pochopili všetky súvislosti vyjadrené v texte.

Príklad:

Pojmová tabuľka – Povolania (Meredith, Steel, Temple, 1998)

	požiadavky na prípravu	stabilita zamestnania	platová úroveň	spokojnosť so zamestnaním
lekár	dlhá: vysoká škola, prax	vysoká	vysoká	stredne vysoká
umelec	stredne dlhá: vzdelanie plus dlhé obdobie praxe	nízka: možno očakávať dlhé obdobie hladu!	neistá	najvyššia
továrenský robotník	krátka	stredné: miesta sa môžu meniť, sťahovať	stredná	môže byť nízka

1.7 RECIPROČNÉ VYUČOVANIE

Recipročné (vzájomné) vyučovanie (Palincsar, Brown, 1985) je technika, ktorej hlavným cieľom je:

- rozvíjať u žiakov učebné zručnosti potrebné pri práci s textom (sumarizovať, formulovať otázky, robiť predpovede),
- pomôcť žiakom pochopiť text.

Tento učebný postup je vhodný najmä pri faktografických textoch.

Postup

1. Rozdeliť text na časti.
2. Rozdeliť žiakov do skupín v takom počte, koľko častí má text.
3. Prideliť každému žiakovi jednu časť textu.
4. Po spoločnom prečítaní (ktoré je obyčajne tiché) prvej časti žiakmi, osoba v úlohe učiteľa:
 - a) zhrnie, čo sa prečítalo,
 - b) vymyslí 2-3 otázky k obsahu textu a žiada žiakov, aby na ne odpovedali,
 - c) vysvetlí žiakom veci, ktoré im nie sú celkom jasné,
 - d) predpovie, o čom bude nasledujúca časť textu,
 - e) požiada, aby každý prečítal nasledujúcu časť textu.
5. Po prečítaní inej časti textu ďalší žiak v úlohe učiteľa pokračuje ako v bode 4.

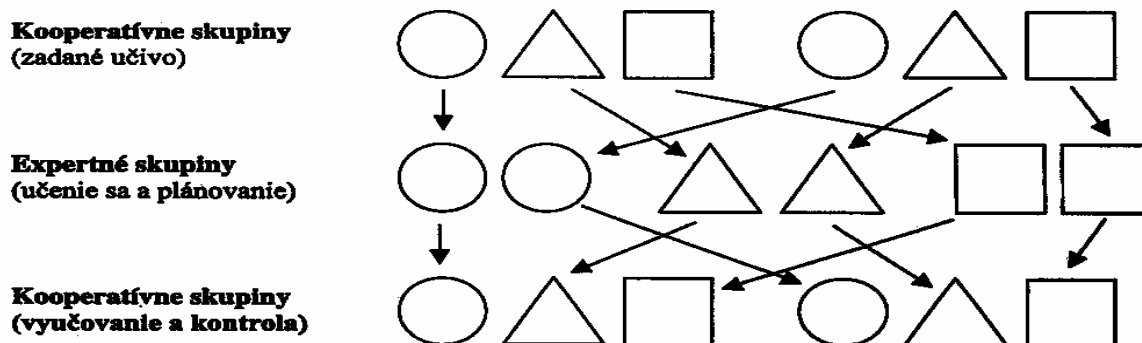
1.8 SKLADAČKA I

Kooperatívna aktivita Skladačka I je založená na tímovej práci všetkých členov skupiny, pričom každý z tímu sa stáva expertom na určitú časť textu.

Postup

1. Vytvoriť domovské kooperatívne skupiny.
2. Prideliť jednotlivým členom čísla podľa toho, ktorú časť textu učiva majú prečítať, naštudovať a vysvetliť ostatným (napr. prvý žiak má učivo na s. 1, druhý žiak na s. 2, tretí na s. 3).
3. Vytvoriť expertné skupiny z členov, ktorí majú rovnakú časť textu (napr. žiak z domovskej skupiny A, ktorý dostal učivo 1, bude pracovať spolu so žiakmi z iných domovských skupín, ktorí dostali učivo 1 atď.). Úlohou žiakov v expertnej skupine je zvládnuť svoju časť textu. Po individuálnom prečítaní ju musia prediskutovať s partnermi, aby sa uistili, či textu dobre rozumejú. V poslednej fáze sa dohodnú, ako najlepšie naučiť text ostatných, keď sa vrátia do pôvodných skupín.
4. Vytvoriť pôvodné domovské skupiny. Každý z jej členov, ktorý nadobudol „expertnú“ znalosť o určenej časti učiva (podľa poradia častí v texte), podáva súhrn a vysvetľuje učivo. Cieľom je, aby sa všetci jej členovia naučili celé učivo.
5. Preveriť rôznymi formami (písomnou skúškou, ústnou odpoveďou, prezentáciou ...), ako žiaci zvládli učivo.

Obrázok: Znázornenie základných postupov Skladačky I (In: Meredith, Steele, Temple, 1998)

1.9 SKLADAČKA II

Technika Skladačka II je upravený variant Skladačky I od R. Slavina (In: Meredith, Steele, Temple, 1998). Od predchádzajúceho modelu skladačky sa líši tým, že je viac riadený.

Každý žiak číta všetky časti textu, ale stáva sa expertom len na jeden úsek. Pri jeho čítaní pracuje s expertným hárkom. Expertný hárok obsahuje otázky, ktoré ho sprevádzajú počas čítania.

Postup

1. Rozdeliť žiakov do domovských skupín so 4-5 členmi.
2. Rozdať žiakom kópie textu rozdeleného na toľko častí, koľko členov má skupina.
3. Každý žiak číta celý text, ale osobitnú pozornosť venuje tej časti, ku ktorej má otázky na svojom expertnom hárkovi.
4. Vytvoriť expertné skupiny, ktorých úlohou je hľadať odpovede na položené otázky v expertnom hárkovi.
5. Vytvoriť pôvodné domovské skupiny. Každý z jej členov, ktorý nadobudol „expertnú“ znalosť o určenej časti učiva, podáva súhrn a vysvetľuje učivo. Cieľom je, aby sa všetci jej členovia naučili celé učivo.
6. Preveriť rôznymi formami (písomnou skúškou, ústnou odpoveďou, prezentáciou ...), ako žiaci zvládli učivo.

1.10 S Q 3R

Označenie S Q 3R tvorí začiatkové písmená jednotlivých krokov:

- S (survey): skúmať, pozorovať, prvé zoznámenie, prebehnúť zrakom,
- Q (question): dávať otázky, pýtať sa,
- R (read): čítať,
- R (recite, recall): pamätať si, schopnosť rozpamätať sa,
- R (review): znovu prejsť (Inri Di Carli, 1993; Reutzell, Cooter, 1992).

Opíšeme jednotlivé kroky podrobnejšie:

1. krok: S

Prvý krok má za cieľ uvedomenie si dôležitosti prvotného zoznámenia sa s určitou logickou osnovou knihy, kapitoly alebo časti učiva.

Pri skúmaní knihy sa odporúča tento postup:

- názov,
- autor,
- rok vydania,
- úvod: objasní, o čo ide,
- obsah.

Pri prechádzaní jednotlivých stránok knihy venujeme pozornosť názvom kapitol a odsekov, tučne vytlačeným slovám, záverom, obrázkom, tabuľkám alebo grafom.

2. krok: Q

Tento druhý stupeň má pomáhať pri vytvorení aktívneho postoja k čítanému textu. Ak sa chce čitateľ zoznámiť s novým textom, mal by si položiť tieto otázky:

- Aký je jeho cieľ?
- Ako môžem zaradiť novú problematiku do mne už známeho kontextu?
- Čo mi chce autor povedať?
- Kedy? Kde? Prečo? Kto?

Kladenie otázok je príprava na aktívne hľadanie odpovedí a prechod na tretiu fázu.

3. krok: R

Ide o samotné aktívne čítanie textu.

Pri prvom čítaní hľadáme odpovede na otázky položené v predchádzajúcej fáze. Tužkou sa označujú dôležité body, t. j. odpovede. Pri druhom čítaní si podčiarkujeme dôležité informácie, ale len tie, ktoré si máme zapamätať („pamäťové háčiky“).

4. krok: R

Hlavnou úlohou tohto kroku je uloženie čítaného textu do pamäti.

Opakujú sa najdôležitejšie pojmy a časti – nahlas pri sluchovej pamäti, vytváranie grafických schém pri vizuálnej pamäti.

5. krok: R

Finálnym krokom je skratkovité zhrnutie všetkých predchádzajúcich častí. Je efektívne robiť poslednú etapu v dvojici alebo v menších skupinách.

(Turek, 2003)

1.11 ŠEŠŤ MYSLIACICH KLOBÚKOV

Metóda Edwarda de Bono, autora koncepcie laterálneho myslenia (1933), v ktorej ho definuje ako spôsob, ako hľadať riešenie problému, ako sa dá na problém pozeráť z viacerých zorných uhlov. Použitie klobúkov prehĺbuje paralelné myslenie v súvislostiach a štrukturálne myslenie. Každý zo 6 klobúkov má vymedzenú inštrukciu, ktorou sa nositeľ klobúka riadi pri riešení úlohy, resp. rieši úlohu z pohľadu daného klobúka.

Biely klobúk symbolizuje fakty, čísla, informácie. Je farbou nestrannosti, úlohou jeho nositeľa je pomenovať všetky dostupné údaje bez ich hodnotenia.

Červený klobúk je symbolom ohňa, tepla a teda citov, pocitov, intuície. Úlohou nositeľa je pomenovať pocity, aby sa neidentifikované nestali blokom. Nie je však povinný ich zdôvodňovať.

Žltý klobúk ako symbol slnka a optimizmu si vyžaduje pozitívny a konštruktívny prístup. To oprávňuje nositeľa klobúka sústrediť sa výhradne na všetky pozitíva a hodnoty a formulovať konštruktívne a generatívne návrhy, ktoré sa pokúsi aj argumentovať.

Čierny klobúk vyjadruje negativizmus v uhle pohľadu. Nositeľ zvažuje možné negatívne dôsledky, upozorňuje na úskalía a kritiku, konkrétne argumentuje.

Zelený klobúk je farbou zelene, trávy, prírody a zároveň inšpiráciou pre tvorivé myslenie. Nositelia sú splnomocnení vyjadrovať akékoľvek nápady.

Modrý klobúk predstavuje nebo nad hlavou a symbolizuje odstup a rozmyšľanie o myslení. Je klobúkom nadhľadu, objektivity a praxe, riadiacej funkcie, preto nositeľ vypracováva závery, zhrnutie.

(Eliašová, 2003)

1.12 VÝMENA OTÁZOK A ODPOVEDÍ

Keď žiaci potrebujú pomoc pri čítaní textu, jedným zo spôsobov je Výmena otázok a odpovedí.

Postup

4. Rozdeliť žiakov do dvojíc.
5. Obidvaja čítajú rovnaký text, rozdelený na odseky.
6. Po každom odseku zastanú a kladú si navzájom otázky o obsahu textu.

Poznámky

Tento postup sa po prvýkrát dobre nacvičuje tak, že učiteľ vytvorí dvojicu so žiakom a predstavuje jedného z partnerov.

Výmena otázok a odpovedí sa môže používať aj s celou triedou. Žiaci prečítajú jeden odsek textu, potom zavrú knihu a kladú učiteľovi otázky. Pritom by to nemali byť len

faktografické otázky, ale i také, ktoré skúmajú pochopenie pojmov a ich dôsledky. Po niekoľkých cykloch učiteľ požiada žiakov, aby si úlohy vymenili.

Iným druhom použitia tohto učebného spôsobu je vytvorenie družstiev po troch žiakoch. Žiaci sa striedajú pri kladení otázok a odpovedí.

(Petrasová, 2003, s. 74)

2. AKTIVIZAČNÉ METÓDY ZAMERANÉ NA ROZVOJ PÍSANIA

2.1 BRAINSTORMING

Po prvý raz sa metóda brainstormingu realizovala v USA v roku 1938. Do slovenčiny sa prekladá ako „búrka mozgov“. Tvorcom metódy je Alex F. Osborn (Turek, 1997, 1999).

Cieľom brainstormingu je aktivizovať dôležité predchádzajúce vedomosti žiakov o téme, určiť rozsah týchto vedomostí a podporovať záujem o tému.

Postup

1. Oboznámiť žiakov s názvom témy textu, ktorý budú čítať.
2. Požiadať žiakov, aby za niekoľko minút napísali všetko, čo vedia, alebo si myslia, že vedia o danej téme.
3. Zaznamenať slovné asociácie na tabuľu alebo na veľký hárok papiera.
4. Doplniť zoznam o ďalšie asociácie.
5. Urobiť krátku prestávku.
6. Spoločne vytvoriť prehľad kategórií, prípadne ich usporiadať do pojmovej mapy.

Pravidlá

Pravidlo zákazu kritiky

Počas celej realizácie brainstormingu treba vylúčiť akúkoľvek kritiku a komentáre.

Pravidlo – kvantita vyvoláva kvalitu

Každý žiak a v neskoršej fáze všetci žiaci spoločne sa usilujú vyprodukovať čo najviac asociácií. V prípade vyčerpania nápadov učiteľ zaradiť prestávku, ktorej cieľom je oslobodiť sa od úlohy. Platí zásada, že najlepšie asociácie sa objavujú spravidla až ku koncu.

Pravidlo vzájomnej inšpirácie

Tretie pravidlo vychádza zo synergického efektu, teda z toho, že ak ľudia pracujú spoločne, navzájom sa inšpirujú, podporujú, rozvíjajú myšlienky ostatných a pod., vyprodukujú viac, ako keby pracovali individuálne.

Pravidlo úplnej rovnosti účastníkov

Počas brainstormingu neplatia vzťahy nadradenosti a podriadenosti. Všetci účastníci sú si rovní a navzájom sa rešpektujú.

Poznámky

Táto metóda sa zvyčajne používa pred čítaním textu ako prostriedok stimulujúci myslenie. Po prečítaní textu sa odporúča, aby žiaci doplnili zoznam slovných asociácií, prípadne vytvorených pojmov.

2.2 PÍSANIE FORMOU „TU A TERAZ“

Samostatné premýšľanie žiakov môžeme podporiť aj tým, že ich požiadame, aby napísali v prítomnom čase o udalosti, ktorá sa odohrala v minulosti, teda ako keby sa odohrávala práve „tu a teraz“ (Silberman, 1997). Aktivitu zadávame žiakom až po osvojení

učiva. Nesmieme zabudnúť, že písomné vyjadrovanie slúžiace na podporu myslenia neklasifikujeme a neopravujeme žiadne chyby!

Príklady

1. Žiaci opisujú, ako sa prechádzajú po morskom dne.
2. Žiaci opisujú svoj zážitok z návštevy napr. starovekého Ríma alebo inej udalosti z histórie.
3. Žiaci majú schopnosť splniť 3 želania a pod.

2.3 POJMOVÉ MAPOVANIE

Formy pojmových máp

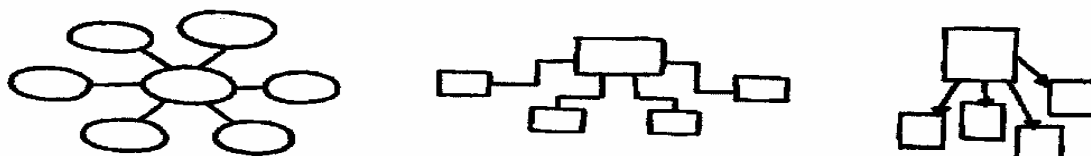
Pojmové mapovanie je vhodnou metódou spracovania prečítaného textu. Žiaci si prečítajú súvislý text a zaznačia hlavné pojmy do pojmovej mapy. Musia pritom rozmýšľať a hľadať súvislosti medzi pojmami v texte.

J. M. Leys (www.conceptmap) uvádza 4 hlavné a 3 špeciálne formy pojmových máp. Rozdiely medzi jednotlivými kategóriami sú vo vizuálnom prezentovaní informácií.

A) Hlavné formy pojmových máp

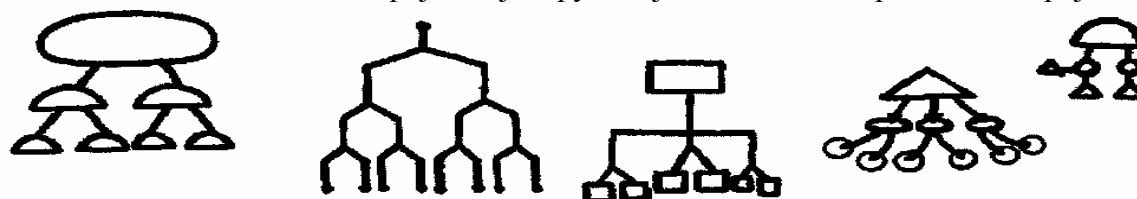
1. Pojmová mapa „Pavúk“

Téma je vyznačená v centre pojmovej mapy. Informácie súvisiace s hlavnou témou sa nachádzajú okolo centra.

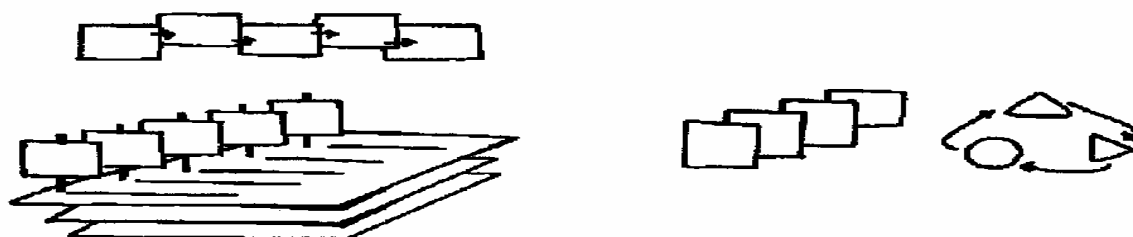
2. Pojmová mapa – hierarchická

Informácie sa predkladajú v zostupnom poradí podľa dôležitosti. Najdôležitejšia informácia sa nachádza na vrchole. Vetvenie pojmovej mapy určuje nadradenosť a podradenosť pojmov.

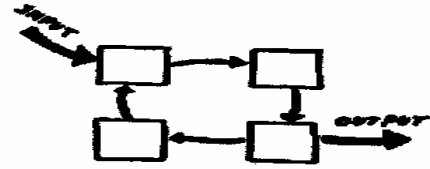
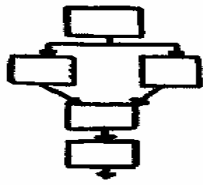
3. Pojmová mapa – vývojový diagram

Informácie sú usporiadané lineárne.

4. Pojmová mapa – systémová

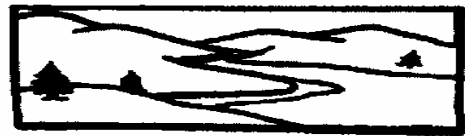
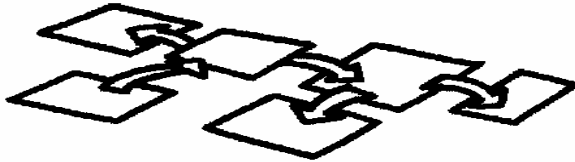
Informácie sú usporiadané lineárne so zvýraznením vstupu a výstupu.

B) Špeciálne formy pojmových máp

1. Pojmová mapa – obrázková

Informácie sa prezentujú obrázkovým spôsobom.

2. Pojmová mapa – trojdimenzionálna

Informácie sa prezentujú priestorovo.

3. Pojmová mapa – „Mandala“

Informácie sa nachádzajú vnútri geometrického tvaru.

2.4 VOĽNÁ PÍSOMNÁ PRÁCA

Písanie môžeme využívať ako nástroj myslenia. V škole môžeme takýmto spôsobom rozvíjať fantáziu žiakov, ale zároveň aj vylepšovať ich jazykové schopnosti.

Postup

1. Oboznámime žiakov s témou a nekladíme im žiadne podmienky (určenie žánru a pod.).
2. Necháme žiakov nerušené písať o danej téme počas niekoľkých minút. Napísané texty žiaci čítajú pred spolužiakmi na báze dobrovoľnosti, nikoho nenútime čítať vlastný text.

2.5 ZHLUKOVANIE

Ak sa chceme vyjadriť k nejakej téme, musíme sa nad ňou zamyslieť, uvedomiť si, čo o nej vieme a myšlienky si usporiadať. Účinným a pritom veľmi jednoduchým spojením myslenia a písomného vyjadrovania je zhlukovanie – nelineárna brainstormingová metóda.

Zhlukovanie je učebná stratégia, ktorá povzbudzuje žiakov voľne a otvorene rozmýšľať o určitej téme. Zhlukovanie znamená aj sieťovanie alebo mapovanie. Táto stratégia podnecuje žiakov k tomu, aby sa aktívne podieľali na premýšľaní, rozpracovávaní a ďalšom rozvíjaní svojich poznatkov a nápadov. Môžeme ho využívať vo fázach evokácie a reflexie. Často zhlukovanie využívame ako prostriedok zhrnutia prebratého učiva (po zhrnutí tematického celku), na aktiváciu predchádzajúcich poznatkov (čo o danej téme už vieme), alebo ako prostriedok rozširovania slovnéj zásoby. Myslím, že veľmi uľahčuje prácu žiakov pri slohovej výchove.

Postup pri zhlukovaní

1. Do stredu čistého papiera, tabule alebo fólie napíšeme kľúčové slovo, ktoré zakrúžkujeme.
2. Okolo kľúčového slova zapisujeme všetky asociácie, ktoré nás napadnú. Všetky napísané slová zakrúžkujeme. Dôležité je túto činnosť nehodnotiť; nech žiaci značia a zapisujú všetko, čo ich napadne.
3. Vymedzíme si určitý čas na zapisovanie asociácií.
4. Slová, ktoré spolu súvisia, pospájame čiarami.
5. Vytvorí sa nám prehľadný obrazec, kde jasne vidíme súvislosti medzi jednotlivými slovami.

Pri tejto činnosti žiakov požiadame, aby sa pri písaní uvoľnili. Musíme sa vyhnúť hodnoteniu alebo selekcii a necháme žiakov zaznamenávať všetko, čo im napadne. Vysvetlíme im, že nehodnotíme ani pravopis, pretože chceme zachytiť na papier len svoje myslenie.

Cieľom tejto metódy je pomôcť žiakom uvedomiť si, čo o danej téme vedia, usporiadať si myšlienky pred písaním a získať väčšiu uvoľnenosť pri vyjadrovaní vlastných myšlienok. Táto metóda taktiež rozvíja schopnosť žiakov zaznamenávať svoje myšlienky stručne a heslovite. Žiaci sú aktívni, rozvíjajú si logické myslenie a vizuálnu pamäť.

Zhlukovanie sa môže uskutočňovať individuálne, vo dvojiciach, v skupinách alebo kolektívne. (Smolková, E., In: <http://www.infovek.sk>)

3. AKTIVIZAČNÉ METÓDY ZAMERANÉ NA ROZVOJ POČÚVANIA

3.1 SPRIEVODCA PREDPOVEDÍ

Cieľom Sprievodcu predpovedí (Herber, 1978) je aktivovať a zhodnotiť predchádzajúce vedomosti žiakov, motivovať a stimulovať ich záujem o tému. Keďže „sprievodca“ sa zaoberá hlavne najdôležitejšími pojmi v texte, jeho úlohou je tiež udržať pozornosť žiakov pri čítaní. Žiaci hľadajú počas čítania alebo počúvania textu dôkazy pre svoje odpovede a predpovedania. Preto táto technika podporuje aktívne čítanie a kritické myslenie.

Postup

1. Určiť hlavné pojmy, ktoré si majú žiaci osvojiť.
2. Vytvoriť 4 – 6 tvrdení, ktorých obsah súvisí s identifikovanými pojmami.
3. Požiadat žiakov, aby jednotlivo odpovedali na tvrdenia a vyplnili stĺpec Ja.

4. Prečítať (žiaci sami alebo učiteľ nahlas pre všetkých žiakov) určený text s cieľom nachádzať dôkazy pre jednotlivé tvrdenia.
5. Individuálne vyplniť stĺpec Text.
6. viesť diskusiu o potvrdení alebo vyvrátení prvotných tvrdení, prípadne rozhodnúť, ktoré ďalšie informácie a zdroje sú potrebné.

Návrh: Pracovná strana sprievodcu predpovedí

Sprievodca predpovedí

Pokyny

- Postupne čítaj vety.
- V stĺpci Ja napíš áno, ak súhlasíš s tvrdením, nie, ak s tvrdením nesúhlasíš.
- Prečítaj text.
- Porovnaj svoje tvrdenia s informáciami v texte a vyplň stĺpec Text.

	JA	TEXT
Tvoje srdce je veľké ako tvoja päť		
Srdce má šesť dutín.		
Rýchlosť srdca je rovnaká ako rýchlosť pulzu.		
Pri veľkej aktivite bije srdce rýchlejšie.		
Srdce je sval.		

(Petrasová, 2003, s. 82)

4. AKTIVIZAČNÉ METÓDY ZAMERANÉ NA ROZVOJ HOVORENIA (KOMUNIKÁCIE)

4.1 DEBATA

Účastníci debaty

2 tímy: súhlasný – 3 debatujúci,
– nesúhlasný – 3 debatujúci.

Príprava debaty = príprava tvrdení obidvoch strán (približne 10 – 15 minút).

Priebeh debaty

1. účastník debaty zo súhlasného tímu vysvetlí, aký názor jeho skupina podporuje a uvedie argumenty svojej skupiny. Potom uvedie svoje argumenty 1. účastník z nesúhlasného tímu.
2. účastník debaty zo súhlasného tímu rozvinie argumenty vhodnými príkladmi, pokračuje 2. účastník nesúhlasného tímu.
3. účastník debaty zhrnie debatu, upozorní na protikladné názory a v závere zdôrazní názor, argumenty svojho tímu. Rovnako postupuje 3. účastník nesúhlasného tímu.

Učiteľ a trieda hodnotia debatu a na základe argumentov uvedú, ktorý tím ich presvedčil a prečo.

4.2 POSLEDNÉ SLOVO MÁM JA

Táto aktivita je vhodná na podporu uvažovania a reflexie o prečítanom. Odporúča sa, ak chceme do diskusie zapojiť najmä tichých alebo váhavých žiakov.

Postup

1. Žiaci samostatne čítajú text a vyznačujú úseky, ktoré považujú za zaujímavé.
2. Každý žiak napíše na jednu stranu svojej kartičky myšlienku a na druhú stranu svoj komentár, prípadne riešenie problému, postoj, názor atď.
3. Vyvolaný žiak prečíta odsek so svojou myšlienkou na kartičke. Ostatní žiaci vyjadrujú svoje názory, postoje, hľadajú riešenia, argumentujú atď.
4. Po ukončení diskusie učiteľ vyzve žiaka, aby prečítal svoj komentár k vybranej myšlienkou. Tento žiak má „posledné slovo“ a nikto už nemôže v diskusii alebo argumentácii pokračovať.

Poznámky

Dbajte o zachovanie pravidiel pri diskusii. (Petrasová, 2003, s. 75)

4.3 PYRAMÍDOVÁ DISKUSIA

Ide o druh diskusie, pri ktorej sa na začiatku zadá problém, ktorý treba riešiť. Najprv si každý účastník premyslí riešenie sám. Potom učiteľ ako vedúci diskusie rozdelí žiakov do dvojíc, pričom každá dvojica má limitovaný čas, aby dospela k spoločnému riešeniu daného problému.

Následne sa žiaci spoja do štvoriec, ďalej do osemčlenných skupín atď., až sa celá skupina žiakov rozdelí na dve polovice. Úplne posledným krokom je spojenie aj týchto dvoch polovic a celá trieda tak musí nájsť jedno spoločné riešenie problému. Toto riešenie musí byť vytvorené dohodou všetkých členov skupiny.

(www.adrianna.sk/vyučovacie-metody-3-cast)

4.4 T-SCHÉMA

T-schéma je grafická schéma. Služi na zaznamenávanie reakcií na diskutované otázky, ktoré sú binárne (áno – nie, za – proti, súhlasím – nesúhlasím) alebo pri ktorých sa nejaký problém porovnáva. Túto metódu je vhodné použiť pri realizovaní diskusie alebo pri precvičovaní argumentácie.

Postup

1. Východiskom je text, ktorý obsahuje polemické tvrdenia a je preto vhodný na diskusiu.
2. Individuálne zaznamenať čo najviac dôvodov, argumentov za a proti.
3. Najskôr porovnať záznamy v dvojiciach, prípadne aj v menších skupinách.
4. Nakoniec vytvoriť, napísať na tabuľu a porovnať T-schému celej triedy.

dôvody <i>za</i>	dôvody <i>proti</i>

4.5 POUVAŽUJ – VYTVOR PÁR – ZJEDNOŤ SVOJ NÁZOR SO SPOLUŽIAKOM

Túto metódu môžeme považovať za písomnú obmenu metódy Pyramídová diskusia.

Postup

1. Učiteľ prečíta žiakom otázku alebo zadá úlohu vyriešiť nejaký problém a požiada ich, aby na ňu samostatne písomne odpovedali.
2. Žiaci vytvoria páry a vymenia si odpovede. Ich úlohou je odpovede prediskutovať a v prípade, že sa líšia, nájsť spoločné stanovisko.
3. Dvojice prezentujú svoje riešenie pred celou triedou.

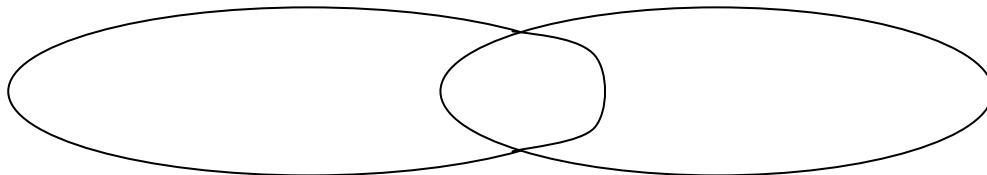
4.6 VENNOV DIAGRAM

Vennov diagram slúži na znázornenie najmenej dvoch čiastočne sa prelínajúcich kružníc. Táto aktivita je vhodná na kontrastovanie myšlienok, pojmov, tém a pri hľadaní ich spoločných a rozdielnych prvkov.

Vennov diagram pomáha opísať a porovnať prvky a charakteristiky ľudí, vecí, miest, situácií, prianí, myšlienok, pojmov, príležitostí a pod. (www.venndiagram.com/intro.html)

Postup

1. Nakresliť čiastočne sa prelínajúce kružnice.
2. Pred čítaním textu počas čítania alebo po prečítaní textu zaznamenávať hlavné pojmy v priestore kružníc – samostatné znaky vľavo a vpravo.
3. Spoločné znaky sa zaznamenajú do spoločného prieniku.

14 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BARTON, M. L., BILLMEYER, R. *Teaching Reading in the Content Areas. If Not Me, Then Who?* Colorado : Aurora, 1998.
- BURNS, P. C., ROE, B. D., ROSS, E. P. *Teaching Reading in Today's Elementary Schools.* Boston : Houghton Mifflin Company, 1988.
- CALTÍKOVÁ, M. a kol. *Slovenský jazyk pre 1. ročník stredných škôl.* Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006. ISBN 80-7158-605-6.
- ELIÁŠOVÁ, I. *Tvorivá dramatika na hodinách slovenského jazyka a literatúry.* Banská Bystrica : MC, 2003. ISBN 80-8041-461-0.
- HINCOVÁ, K., HÚSKOVÁ, A. *Slovenský jazyk pre 1.- 4. ročník stredných škôl.* Bratislava : SPN, 2007. ISBN 978-80-10-01557-3.
- INRI DE CARLI, M. *Nechce se mi učit. Jak řešit problémy s učením.* Praha : Portál, 1995.
- MEREDITH, K., STEEL, J., TEMPLE, Ch. *Projekt Orava a projekt Čítaním a písaním ku kritickému mysleniu.* Bratislava : Združenie Orava pre demokraciu vo vzdelávaní, 1998.
- PALINSCAR, A. S., BROWN, A. L. *Reciprocal teaching: „Activities to promote „reading with your mind“.* New York : College Board Publications, 1985.
- OGLE, D. M. *K – W – L: A Teaching Model that Develops Active Reading of Expository Text.* In: *The Reading Teacher*, 39, s. 564 – 570, 1986.
- OLOŠTIAK, M., GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. *Slovenský jazyk.* Bratislava : Fragment, 2007. ISBN 978-80-8089-066-7.
- PALEŇČÁROVÁ, J. *Frazeologické jednotky na 1. stupni ZŠ,* In.: *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 2004/2005, roč. 51, č. 5-6, s. 137-138.
- PETRASOVÁ, A. *Využitie stratégie EUR ako prostriedku eliminácie funkčnej negramotnosti rómskych žiakov.* Prešov : Metodicko-pedagogické centrum, 2003.
- PISA – Čítanie. Úlohy 2000.* Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 2006. ISBN 80-85756-97-8.
- Rámcový vzdelávací program pre stredné školy.* Bratislava : ŠPÚ, 2006.
- REUTZEL, D. R., COOTER, R. B. Jr. *Teaching Children to Read.* New Jersey : Macmillan Publishing Company, 1992.
- SILBERMAN, M. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování.* Praha : Portál, 1997.
- SMOLKOVÁ, E. *Zhlukovanie.* In: <http://www.infovek.sk>
- TUREK, I. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania.* Bratislava : MC, 1997.
- TUREK, I. *Tvorivé riešenie problémov.* Bratislava : MC, 1999.
- TUREK, I. *Inovácie v didaktike.* Bratislava: MC, 2003. ISBN 80-8045-300-4
- VAUGHAN, ESTES, 1986, In: Meredith, Steele, Temple, 1998.
- ZÁBORSKÁ, M., HÚSKOVÁ, A., HINCOVÁ, K. *Slovenský jazyk pre 1. ročník stredných škôl. Cvičebnica.* 2. vyd. Bratislava : SPN, 2009. ISBN 978-80-10-01737-9.

http://iapl.sk/cl_as.html#techniky

<http://www.adrianna.sk/vyučovacie-metody-3-cast>

<http://www.conceptmap>

<http://www.infovek.sk>

<http://www.venndiagram.com/intro.html>